

Socialstyrelsen

Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats

Slutevaluering

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af:
Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Udgivet september 2018
Download eller se publikationen på www.socialstyrelsen.dk.
Der kan frit citeres fra publikationen med angivelse af kilde.

Layout: 4PLUS4

Indhold

1. Indledning	4
1.1 Konklusion	5
1.2 Læsevejledning	7
1.3 Beskrivelse af data og metodisk grundlag	7
1.4 Begrebsafklaring	9
1.5 Analytisk og teoretisk ramme	10
1.6 Puljen og baggrunden for projekterne	10
1.7 Formålet med projekterne	11
2. Organisering af indsatserne	12
2.1 Partnerskaberne	12
2.2 Peer-Netværket Danmark	13
2.3 Recovery-skolerne	15
3. Undersøgelsens grundlag og præmisser	17
3.1 Modelbeskrivelser og case-baserede omkostningsvurderinger	17
4. Implementeringserfaringer	32
4.1 Rammer, forventninger til peer-støttegivere og kultur	32
4.2 Ledelseskompetencer, supervision og formel uddannelse	36
5. Indsatsens virkninger	43
5.1 Indsatsens virkning for peer-støttemodtagere	43
5.2 Indsatsens virkning for peer-støttegivere	48
5.3 Indsatsens virkning på organisationsniveau	52
6. Litteraturliste	61
7. Bilag	63
7.1 Metode og dataindsamling	63
7.2 Socialstyrelsens omkostningsmodel	67
7.3 Spørgeskema implementeringsvurdering	69
7.4 Spørgeskema virkningsvurdering peer-støttemodtager	76
7.5 Spørgeskema virkningsvurdering peer-støttegiver	80

1. Indledning

Der er stigende forskningsmæssigt belæg for, at mennesker, der har gennemlevet psykiske vanskeligheder og recovery, kan udgøre en unik og virksom ressource i indsatsen over for andre mennesker med psykiske lidelser. Derfor afsatte man i aftalen om satspuljen på psykiatrimrådet for 2014-2017 under temaet *Borgere og pårørende som en ressource i indsatsen* midler til forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats. Initiativet understøtter den nye ramme og retning i psykiatrien med fokus på den enkeltes mulighed for at komme sig på trods af en psykisk lidelse, øget selvbestemmelse og inddragelse af borgerens ressourcer i indsatsen samt inklusion af mennesker med psykiske lidelser på arbejdsmarkedet¹.

I bl.a. England, Skotland, Canada, USA og Australien gennemføres "peer to peer" programmer, og der er gode erfaringer med anvendelse af "peer workers", det vil sige medarbejdere med brugerbaggrund i både den sundhedsfaglige og i den sociale indsats.

Nærværende udviklings- og afprøvningsinitiativ skal ses som led i en række initiativer i den danske behandlings- og socialpsykiatri i disse år. Formålet med denne evaluering er at afdække, hvilken virkning brugen af peer-støtte under puljen *Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats* har skabt for borgere, medarbejdere og organisationer, som har været involveret i en af de afprøvede modeller for peer-støtte.

Evalueringsens genstandsfelt er indsatser implementeret gennem tre partnerskaber forankret i psykiatrien i henholdsvis Region Midtjylland, Region Sjælland og Region Hovedstaden. Partnerskaberne har i projektperioden i samarbejde med Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen afprøvet og udviklet modeller for peer-støtte i den regionale og den kommunale indsats.

De mest fremtrædende og gennemgående *umiddelbare* resultater fremgår af nærværende evalueringsrapport, mens de langsigtede virkninger først kan forventes efter puljens projektperiode er afsluttet juni 2018. Langsigtede virkninger optræder derfor ikke af denne rapport.

Denne evaluering undersøger, om og hvordan projekterne generelt har levet op til forventningerne om umiddelbare resultater i forhold til de definerede målgrupper. Desuden undersøges implementeringen af indsatsen ud fra specifikke indikatorer såsom rammer og forventninger til peer-støttegivere, samt hvilke kompetencer, uddannelse og supervision der kendetegner projekternes arbejde med peer-støtten.

De umiddelbare forventede resultater er defineret i vejledningen² til puljen. De forventede resultater er ifølge vejledningen følgende:

Borgeroplevede mål:

- Borgere, der har *modtaget* peer-støtte gennem en af de afprøvede modeller, har oplevet progression i forhold til udvalgte indikatorer for

1 Se aftale om satspuljen på psykiatrimrådet for 2014-2017

2 <https://tilskudsportal.sm.dk/Documents/Peer-to-peer%2015.74.10.80/Afpr%C3%B8vning/Vejledning%20til%20afpr%C3%B8vningspulje%20peer-tp.pdf> lokaliseret d. 18. juni 2018.

recovery og vurderer selv, at indsatsen har gjort en positiv forskel.

- Borgere, der har ydet peer-støtte gennem en af de afprøvede modeller, har oplevet progression i forhold til udvalgte indikatorer for recovery og vurderer selv, at funktionen som peer-støtte har gjort en positiv forskel.

Organisatoriske mål:

- De kommunale og regionale indsatser, som har været en del af afprøvningen af peer-støttemodeller, har oplevet progression i deres recoveryorientering i forhold til udvalgte indikatorer for recoveryorientering.
- Samarbejdet om udvikling og udbud af peer-støtte på tværs af brugerdrevne organisationer, kommuner og regioner vurderes som styrket af de involverede parter.

Evalueringen er udarbejdet af Socialstyrelsen i dialog med projektets styregruppe og projektlederforum.

1.1 Konklusion

Gennem spørgeskemaundersøgelser og gruppeinterview er det blevet undersøgt, hvordan peer-støtteindsatser har virket på de primære målgrupper; modtagere og givere af peer-støtte, samt på den sekundære målgruppe; organisationerne, som peer-støtteindsatsen implementeres i.

Analyser af det indsamlede datamateriale peger på, at projektet har opfyldt målsætningerne i forhold til de organisatoriske samt de borgeroplevede mål (se indledning). Der er i spørgeskemaundersøgelserne af virkninger hos modtagere og givere af peer-støtte dog et relativt lille antal respondenter, hvorfor man skal læse og fortolke disse med varsomhed.

Borgeroplevede mål

I forhold til de borgeroplevede mål, det vil sige mål i forhold til peer-støttemodtagerne samt peer-støttegiverne, så ses der tydelige tendenser i datakilderne, som peger på, at borgerne har oplevet progression i forhold til deres recoveryproces. Da recoveryprocessen er en dybt individuel og personlig oplevelse, har denne evaluering taget udgangspunkt i de recoveryindikatorer, som borgerne har fundet betydningsfulde og ikke i forvejen definerede parametre.

Disse indikatorer afspejler sig i forhold til peer-støttemodtagerne og kredser især om tematikkerne, "Forbundethed", "Håb" og "Kontrol over eget liv", som også optræder i CHIME-rammen.

En overvejende del af peer-støttemodtagere oplever en positiv virkning i forhold til peer-støtteindsatsen. Denne positive virkning bliver bl.a. tydelig igennem et forbedret socialt netværk, større forbundethed og større åbenhed i forhold til psykiske vanskeligheder. Peer-støttemodtagerne oplever desuden mindre stigmatisering og forbedrede muligheder for at indgå i meningsfulde relationer.

Peer-støttemodtagerne beskriver også en oplevelse af generel større kontrol med livet, og at de derigennem har fået et blik på egne ressourcer og muligheder. Derfor oplever peer-støttemodtagerne også en høj grad af fornyet håb for egen recoveryproces.

Virkning for peer-støttegiverne

Borgere, som har fungeret som peer-støttegivere, har også oplevet progression i forhold til deres recoveryproces. Herunder lægger peer-støttegiverne særlig vægt på temaerne "Håb", "Mening og identitet" samt "Blik for nye kompetencer og ressourcer". Peer-støttegiverne oplever at deres liv får mening, og at de får en styrket identitet igennem funktionen som peer-støttegiver.

Peer-støttegiverne oplever en afstigmatisering i forhold til deres psykiske vanskeligheder. Samtidig

oplever peer-støttegiverne et løft i kompetencer generelt, men i høj grad også et løft i relevante kompetencer i forhold til arbejdsmarkedet. Peer-støttegiverne oplever desuden, at de er med til at bidrage til den almene psykiatriske indsats, og at de samtidigt agerer som kulturbærere i forhold til et øget recoveryorienteret fokus.

Relationen mellem peer-støttemodtager og peer-støttegiver er præget af en reciprocitet, hvor peer-støttegiverne oplever, at de får større indsigt i egne psykiske vanskeligheder igennem mødet og refleksionen med peer-støttemodtagere.

Evalueringen viser også, at funktionen som peer-støttegiver kan opleves som krævende, og at peer-støttegiveren i sådanne tilfælde kan risikere at blive sat tilbage i egen recoveryproces.

Peer-støttens virkning hos organisationerne

De gennemgående tendenser i forhold til virkningen på organisationsniveauet i de tre projekter har vist sig at være en tydelig ændring i tilgangen til den enkelte borger. Sprogbrugen er blevet anderledes, og det lader til, at mødet med den enkelte borger har ændret karakter.

Organisationerne oplever en øget recoveryunderstøttende kultur på arbejdspladsen, hvor øget fokus og forståelse for borgerens situation og mindre skelsætning mellem borgere og behandlingssystem samt imellem traditionelle faglige grænsesætninger gør sig gældende.

Medarbejdere og ledere i organisationerne oplever et øget håb på vegne af borgerne. Organisationens medarbejdere oplever brugen af peer-støttegivere som en slags feedback, som minder medarbejderne om, at recovery er mulig. Endelig synes peer-støttegiverne at tilføre et nyt perspektiv i det daglige arbejde. Brugen af dette nye perspektiv hænger sammen med, at peer-støttegivernes erfaringskompetencer i højere grad anerkendes som et særegent perspektiv, der kan bidrage værdifuldt til indsatsen og supplere og berige de eksisterende

faglige tilgange, som benyttes i den psykiatriske praksis.

Håb som tema på tværs af dimensionerne

Det er værd at bemærke, hvordan håb som tema går på tværs af de tre dimensioner fra hver sin vinkel. Håb forstået som et håb for borgerens recovery gennem en tro på, at recovery er mulig.

For modtagerne af peer-støtteindsatsen skaber det håb at møde en person, som har erfaringer med alvorlige psykiske problemer, og som er kommet langt i sit recoveryforløb. For ledere og medarbejdere skaber det håb, når de kan se vellykkede recoveryprocesser eksemplificeret i peer-støttegiverne, og peer-støttegiverne mærker det øgede håb igennem den store værdi, der ligger i at finde nye kompetencer og følelsen af, at man kan bidrage med en specifik kvalitet og erfaring.

Denne cyklus synes således at kendetegne peer-støttefunktionen, hvor alle tre dimensioner befinder sig i en dynamisk relation, som kontinuerligt er med til at understøtte recovery på organisations- og borgerniveau.

Peer-støtte aktiverer nye veje til recovery – perspektivering

Set i et bredere perspektiv kan peer-støtteindsatser adressere og gøre brug af ressourcer i civilsamfundet som led i at understøtte borgerens recoveryproces. Peer-støttegivere møder borgere med psykiske vanskeligheder fra en position, der dækker spændet mellem borgerland og fagland og opnår ofte gode virkninger. Ved at supplere de gængse kanaler for behandling og støtte i forhold til psykiske vanskeligheder, aktiverer man nogle veje til recovery og rehabilitering, som fagprofessionelle i de professionelle støttesystemer ikke har umiddelbar adgang til. Der kan således med fordel tænkes andre ressourcer og kompetencer med i indsatsen, for derigennem at opnå bedre virkninger og resultater for borgeren – både som peer-støttemodtager og peer-støttegiver.

Disse virkninger og resultater giver sig ikke alene udslag i forhold til den enkelte borger, men er i høj grad også tydelige inden for det behandlings- og støttesystem, som borgeren og peerstøtte-medarbejderen mødes i. Det viser sig, at brugen af peer-støtte ikke alene danner grundlag for en bedre og mere succesfuld recoveryproces for den enkelte, men også er med til at skabe mening og håb hos de fagprofessionelle i behandlingssystemet gennem en øget tro på, at man virkelig kan komme sig.

Den gensidige tro på at borgeren kan komme sig, kan vise sig at være udslagsgivende i forhold til virkningen af det enkelte rehabiliterende forløb. Tro på recovery og rehabilitering fremmer recovery og rehabilitering.

Desuden viser evalueringen af de tre projekter, at peer-støtte kan udspille sig i mange forskellige former for indsatser. De afprøvede modeller har været meget forskellige, men gennemgående har virkningerne været de samme. På baggrund af denne evaluering samt erfaringerne fra de enkelte projekter vurderes der at være et stort potentiale i en mere systematisk brug af medarbejdere, frivillige og mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats.

1.2 Læsevejledning

Evalueringsrapporten giver et overblik over udvikling og indikationer på projekternes virkning på tværs af alle indsatser, der er udviklet og gennemført inden for puljen *Forsøg med brug af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats*.

I indledningen forklares baggrunden for projektet og rammen for evalueringen. Derefter følger en præsentation af modellerne, som de ser ud ved projektets afslutning – disse modeller er udarbejdet i samarbejde mellem Socialstyrelsen og de tre medvirkende projekter. Til hver model følger en

omkostningsvurdering, der er udarbejdet af Socialstyrelsen.

Derefter fremlægges udviklingen i implementeringen af peer-støtteindsatserne generelt i hele projektet. Evalueringen tager udgangspunkt i tre målinger for at følge progressionen i centrale elementer af implementeringsprocessen.

Selve virkningsevalueringen er delt op efter de tre målgrupper for indsatsen; peer-støttemodtagere, peer-støttegivere samt virkninger i forhold til de organisationer, som indsatsen er blevet implementeret i. I dette afsnit fremhæver evalueringsrapporten centrale virkninger og temaer, som har kendetegnet implementeringen af indsatsen.

Inden evalueringsrapportens endelige konklusion reflekteres der særskilt over Peer-Netværket Danmarks rolle i projektet.

I konklusionen sammenstilles evalueringens samlede resultater med de resultatmål, som blev opstillet i puljevejledningen.

1.3 Beskrivelse af data og metodisk grundlag

Data og vidensgrundlaget for den afsluttende evaluering er baseret på arbejdspladsbesøg, fokusgruppeinterview og spørgeskemaer. Det har været den gennemgående ambition for dataindsamlingen at bruge erfaringskonsulenter³ til at gennemføre arbejdspladsbesøg og interview i samarbejde med repræsentanter fra Socialstyrelsen.

Metodisk danner datagrundlaget en triangulering mellem spørgeskemaer og fokusgruppeinterview. Virkningsundersøgelserne i form af de indsamlede spørgeskemaer bruges til at understøtte og nuancere de forskellige konklusioner og erfaringer fra de udførte interview.

3 En erfaringskonsulent er en person med erfaring med psykiske vanskeligheder og recovery, og som også har erfaring som peer-støttegiver.

Socialstyrelsen har således indsamlet data, som både går i dybden og i bredden på organisations- og borgerniveau.

Herunder beskrives kort de forskellige typer af data. Se også bilag 1 "Metode og dataindsamling" for en uddybende forklaring af omfang og indhold i dataindsamlingen.

Arbejdspladsbesøg

Der er gennemført besøg på alle, med undtagelse af en⁴ af de arbejdspladser, der har peer-støttegivere tilknyttet i regi af dette projekt.

Der er i alt foretaget ni arbejdspladsbesøg i projektet tilknyttet psykiatrien i Region Hovedstaden, seks i projektet tilknyttet psykiatrien i Region Midtjylland og to i projektet tilknyttet psykiatrien i Region Sjælland.

Fokusgruppeinterview med peer-støttegivere

En repræsentant fra Socialstyrelsen og en erfaringskonsulent har faciliteret fokusgruppeinterview hos hvert af forsøgsprojekterne i to runder. Første runde blev afviklet i 2016 og anden runde henover 2017.

Der er i alt foretaget fem interview i Region Hovedstaden, ni i Region Midtjylland og fire i Region Sjælland.

Fokusgruppeinterview med peer-støttemodtagere

En repræsentant fra Socialstyrelsen og en erfaringskonsulent har faciliteret fokusgruppeinterview hos hvert af forsøgsprojekterne fra foråret 2016 til efteråret 2017.

Der er i alt foretaget fem fokusgruppeinterview med peer-støttemodtagere, to i Region Midtjylland (recovery-skole-kursister), et i Region Hovedstaden (individuel + gruppebaseret støtte) og to i Region Sjælland (recovery-skole-kursister + individuel støtte).

Implementeringsvurdering

Spørgeskemaet til implementeringsvurderingen er sendt ud tre gange til en række repræsentanter fra hver arbejdsplads, som var involveret i implementeringen af forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Socialstyrelsen har sendt skemaet i april 2016, februar 2017 og februar 2018.

- Første implementeringsvurdering havde 83 respondenter (inkl. 14 "nogen svar"⁵)
- Anden implementeringsvurdering havde 142 respondenter (inkl. 17 "nogen svar")
- Tredje implementeringsvurdering havde 128 respondenter (inkl. 19 "nogen svar").

Virkningsevaluering på giver- og modtagerniveau

- Der er gennemført en virkningsvurdering for givere af den peer-støtte, som tilbydes i forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Undersøgelsen er gennemført ved hjælp af et dertil opsat elektronisk spørgeskema. 33 respondenter har svaret på spørgeskemaet.
- Der er gennemført virkningsmålinger for modtagere af den peer-støtte, som tilbydes i forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Socialstyrelsen har i september 2016 udsendt et elektronisk spørgeskema til projektlederne. 48 respondenter har svaret på spørgeskemaet.

4 Det var ikke muligt at få arrangeret et besøg på en enkelt arbejdsplads i Region Hovedstaden.

5 Hermed menes, at spørgeskemaet kun er delvist udfyldt.

Yderligere oplysninger findes i publikationen omhandlende projektets afprøvede modeller:

➔ www.socialstyrelsen.dk/modeller-peerstotte

Desuden anbefales det at orientere sig i projekternes egne evalueringer, som ligger tilgængelige på projekternes hjemmesider:

Region Sjælland:

➔ www.regionsjaelland.dk/peers

➔ www.ark-roskilde.dk

Region Midtjylland:

➔ www.peermidt.dk

Region Hovedstaden:

➔ www.peerstoette.dk

1.4 Begrebsafklaring

Peer-støtte er et mangfoldigt begreb. Peer-støttens mange former og forskellige funktioner afspejles i de mange forskellige betegnelser for peer-støtte, som generelt benyttes, når peer-støtteordninger oprettes.

I denne evaluering opererer Socialstyrelsen med følgende betegnelser og definitioner:

Recovery: Recovery betyder at komme sig. Recovery defineres på forskellige måder og niveauer. Borgere med psykiske vanskeligheder kan komme sig helt eller delvist og komme sig som led i en personlig proces med et genskabt håb og en positiv identitet. I en personlig recoveryproces er det borgerens egen oplevelse af trivsel i tilværelsen, som er central⁶.

Borger: Brugere i kommunale og/eller regionale indsatser, som indgår i en samarbejdsrelation med peer-støttegiver.

Reciprocitet: Peer-støttegiver og peer-støttemodtager lærer af hinanden og styrker hinandens recoveryproces.

Levede erfaringer: Erfaringer med psykiske vanskeligheder, misbrug mm. Erfaringer med livet som bruger af de offentlige tilbud og med recoveryprocesser.

Erfaringskompetencer: Peer-støttegivere lærer gennem et uddannelsesforløb at omsætte egne erfaringer med psykiske vanskeligheder og recovery, så disse erfaringer kan bruges til at støtte andre med psykiske vanskeligheder i deres recoveryproces.

Peer-støtte: Støtte til forandring mod et bedre liv, som finder sted mellem to eller flere personer, der er fælles om at have levede erfaringer.

Peer-støttegiver⁷: I denne rapport har vi valgt at bruge denne betegnelse til at beskrive en person, der omsætter sine levede erfaringer med psykiske vanskeligheder og recovery til faglige kompetencer i en støtterelation. Der skelnes ikke mellem peer-støttegivere, som fungerer i forhold til enkelte borgere i længere forløb, peer-støttegivere, som medvirker i gruppeforløb eller peer-støttegivere, som underviser. Der skelnes heller ikke mellem lønnede og ulønnede peer-støttegivere.

Peer-støttemodtager: En person som modtager peer-støtte i forbindelse med egen recoveryproces.

Peer-medarbejdere: Dækker over det samme som peer-støttegiver. Dette begreb blev brugt i spørgeskemaundersøgelsen og inkluderes derfor også i mindre grad i evalueringen. Begrebet dækker over både lønnede og ulønnede peer-støttegivere.

6 Læs mere om recovery i Socialstyrelsens vidensportaltema om recovery. <https://vidensportal.dk/recovery>. Lokaliseret d. 18. maj 2018.

7 Vi bruger her betegnelsen peer-støttegiver som betegnelsen for alle med erfaringskompetencer, der yder støtte til mennesker med psykiske vanskeligheder i de af puljen støttede modeller.

1.5 Analytisk og teoretisk ramme

Temaerne i analysedelen er udvalgt ved dels at skele til CHIME-modellen og dels ved en grounded theory-inspireret metode, hvor temaerne er identificeret ud af det analyserede datamateriale.

CHIME er betegnelsen for en række betydningsfulde og fremmende, tværgående elementer for recoveryprocesser. Elementerne er: Connection, Hope, Identity, Meaning and Empowerment. I det følgende præsenteres disse nærmere:

- **Forbundethed:** Forbundethed opnås ved at indgå i sociale relationer og fællesskaber samt ved at få eller give social støtte af eller til ligesindede, professionelle og netværk.
- **Håb og fremtidsoptimisme:** En positiv tænkning med fokus på håb, drømme og fremtidsoptimisme, fx ved at tro på muligheden for at komme sig, at være motiveret for forandring, værdsætte succesoplevelser samt at være i relationer, som giver håb.
- **Identitet:** Mulighed for at (gen)opbygge og redefinere en positiv identitet og overvinde stigmatisering.
- **Mening:** Mening indebærer muligheden for at (gen)finde meningen med livet og med de oplevelser, som har været præget af de psykiske vanskeligheder. Mening med livet handler også om oplevelse af livskvalitet, sociale roller og mål samt spiritualitet.

- **Empowerment:** Empowerment indebærer at genvinde magten og kontrollen over eget liv med afsæt i egne ressourcer og støtte fra ligestillede⁸.

I denne evaluering er elementerne inddraget, der hvor de tydeligt træder frem af datamaterialet. Elementer, der ikke er trådt tydeligt frem af datamaterialet, indgår ikke. For en mere uddybende beskrivelse omkring målgruppe og recoveryfremmende metoder, se Socialstyrelsens vidensportalthema om recovery⁹.

1.6 Puljen og baggrunden for projekterne

Puljen *Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats* løb i perioden december 2014 til og med juni 2018. Forsøgsarbejdet har været forankret i tre partnerskaber, som hver især har afprøvet to forskellige modeller for peer-støtte i de kommunale og regionale indsatser. Partnerskaberne består af aktører fra brugerdrevne organisationer, kommuner og regioner. Indholdet i de enkelte modeller beskrives i afsnit 2.4.

Peer-støtten er defineret med fokus på støttens funktion, som er støtte til forandring og udvikling mod et bedre liv. Peer-støtten finder sted mellem to eller flere personer, der forbindes af fælles erfaringer i livet – i denne sammenhæng erfaringer med psykiske vanskeligheder samt med livet som bruger af de offentlige tilbud og det at være i en recoveryproces¹⁰.

Peer-støtten er kendetegnet ved at mennesker i situationer, der ligner hinanden, tilbyder og modtager hjælp baseret på fælles forståelse, respekt og gensidig empowerment¹¹. Peer-støtte finder

8 Leamy et al., (2011): Conceptual framework for personal recovery in mental health: systematic review and narrative synthesis. The British Journal of Psychiatry (2011) 199, 445–452.

9 www.vidensportal.dk/voksne/recovery Lokaliseret d. 12. maj 2018

10 Formuleret på baggrund af: O'Hagan m.fl (2010): Making the case for Peer Support. Mental Health Commission of Canada

11 Shery Mead, citeret i: Repper og Carter (2011): 'A review of the literature on peer support in mental health services. Journal of Mental Health, 20(4), 2011

løbende sted mellem mennesker, der mødes på behandlingspsykiatriske afdelinger, i kommunale tilbud, i brugerorganisationer m.m.

De senere år er der både internationalt og i Danmark sat fornyet fokus på peer-støtte og især på, hvordan denne tilgang kan supplere og styrke kvaliteten af de kommunale og regionale indsatser.

Der findes en række peer-støtteinitiativer i Danmark¹², og nogle få af disse er blevet evalueret¹³. Flere peger på et behov for en mere systematisk vidensindsamling samt dokumentation for brug og virkning af peer-støtte i kommunale og regionale indsatser.

Der er sideløbende med projektet udarbejdet et vidensportaltema¹⁴ om peer-støtte med overblik over indsatser og relevant viden, der kan danne baggrund for planlægning og videreudvikling på området både i den kommunale og regionale sektor og i civilsamfundet.

1.7 Formålet med projekterne

Formålet med projekterne under puljen *Forsøg med ansættelse af medarbejdere, brug af frivillige og brug af mentorer med brugerbaggrund i den regionale og kommunale indsats* har været at inddrage mennesker med erfaringskompetencer i de kommunale og regionale indsatser for mennesker med psykiske lidelser. Det har været hensigten, igennem denne inddragelse at understøtte recoveryprocesser og forbedre livsmuligheder for henholdsvis modtagere og givere af peer-støtte.

I den forbindelse er der etableret partnerskaber på tværs af kommuner, brugerorganisationer og behandlingspsykiatrien, som skulle understøtte afprøvningen af en række forskellige modeller for peer-støtte, der blev afprøvet i de kommunale og regionale indsatser.

På baggrund af disse erfaringer har projekterne bidraget til at udvikle og styrke en veldokumenteret og velfungerende dansk praksis for peer-støtte og dermed muliggøre et vidensbaseret og systematisk grundlag for videre implementering af peer-støtte i regionale og kommunale indsatser.

Målgrupper

Primær målgruppe 1: Borgere, der modtager indsatser fra de psykosociale tilbud i kommunerne, og borgere, der modtager behandling i den regionale hospitals- og distriktspsykiatri.

Primær målgruppe 2: Peer-medarbejdere¹⁵ med erfaringskompetencer, idet puljen blandt andet sigter mod at understøtte denne gruppes recoveryprocesser og forbedre deres livsmuligheder gennem rollen som peer-støttegiver. Peer-støttegivere kan både være lønnede og frivillige.

Sekundær målgruppe: Ledere og medarbejdere i de professionelle kommunale og regionale indsatser til mennesker med psykiske vanskeligheder.

12 Se Socialstyrelsens foreløbige kortlægning af området. <https://vidensportal.dk/voksne/peerstotte/centrale-peerstotte-initiativer-i-danmark-1>. Lokaliseret d. 18. maj 2018.

13 Dobuz, M (2011): Vendepunkter – Recoveryforløb i et brugerperspektiv. LAP København/Frederiksberg, 2011

14 <https://vidensportal.dk/voksne/peerstotte> lokaliseret d. 26. maj 2018

15 Benævnes "peer-støttegiver" i denne evaluering.

2. Organisering af indsatserne

2.1 Partnerskaberne

De tre partnerskaber har hver især udviklet og beskrevet peer-støttemodeller, som er blevet implementeret i de medvirkende regioner og kommuner:

Projekt 'Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser'

- Region Hovedstadens Psykiatri
- Københavns Kommune
- Rudersdal Kommune
- Helsingør Kommune
- Det Sociale Netværk
- Psykiatريفoreningernes fællesråd i Region Hovedstaden.

Projektet består af en model for lønnet peer-støtte (både individuel og gruppebaseret) og en model for frivillig, ulønnet peer-støtte forankret i Frivilligcenteret i Rudersdal Kommune. De lønnede peer-støttegivere ansættes og har dermed arbejdsplads i den kommunale socialpsykiatri og på psykiatrisk sengeafsnit under Region Hovedstadens Psykiatri. Det personalemæssige og faglige ansvar for peer-støttegiveren er placeret hos den ansættende leder.

Projekt 'Ligestillet støtte – en vej til recovery'

- Psykiatrien i Region Midtjylland
- Aarhus Kommune
- Randers Kommune
- Viborg Kommune
- SIND ved SIND Pårørenderådgivning.

Projektet består af en model for frivillig, individuel peer-støtte (Peer-guide) og en model for recovery-skoler i Viborg, Aarhus og Randers. Peer-guiderne støtter borgere, der har gennemgået et psykiatrisk udredningsforløb eller en psykiatrisk hospitalsindlæggelse på seks psykiatriske afdelinger og afsnit på tre sygehusenheder i Region Midtjylland.

SIND Pårørenderådgivning varetager den overordnede koordinering i samarbejde med tovholdere på de psykiatriske afdelinger samt peer-guide-koordinatorer i hver by. I projekt 'Ligestillet støtte – en vej til recovery' indgår desuden tre recovery-skoler i hhv. Aarhus, Randers og Viborg Kommune.

Projekt 'Peers som brobyggere'

- Psykiatrien i Region Sjælland
- Roskilde Kommune
- SIND i Roskilde og Lejre.

Projektet består af en model for lønnet, individuel peer-støtte med arbejdsplads på psykiatriske sengeafsnit i psykiatrien i Region Sjælland. Peer-støttegiverne varetager peer-støtte på fem psykiatriske sengeafsnit og på én distriktpsikiatriske afdeling. Den gruppebaserede peer-støtte ydes som et tilbud under distriktpsikiatrien, hvor der afholdes peer-café. Her kan patienter vende spørgsmål, der rejser sig i mødet med psykisk sygdom. Peer-støttegivere tilbyder individuel peer-støtte og deltagelse i recovery-caféer, som i dette tilfælde afholdes af to-tre peer-støttegivere og én koordinator. Desuden består projekt 'Peers som brobyggere' af recovery-skolen ARK (Akademiet for Recovery og Kompetenceudvikling), der er forankret i Roskilde Kommunes Center for Socialpsykiatri.

Som led i implementeringen af peer-støttemodellerne har partnerskaberne udviklet uddannelser til peer-støttegiverne samt udført en række implementeringsunderstøttende aktiviteter for de organisationer, som afprøver peer-støttemodellerne. Uddannelserne er forskellige fra partnerskab til partnerskab, men de bygger på en fælles ramme, som partnerskaberne har samarbejdet om at beskrive. Uddannelsesrammen beskrives nærmere under implementeringsvurderingens afsnit 2.5.4 om "Ledelseskompetencer, supervision og formel uddannelse".

Partnerskaberne i henholdsvis Region Midtjylland og Region Sjælland benytter sig af modeller, hvor recovery-skoler indgår. Recovery-skoler beskrives nærmere i afsnit 2.2.

Sideløbende med afprøvning af modeller i de tre partnerskaber er der gennem *Delpulje 2: Organisering af medarbejdere, mentorer og frivillige, som arbejder i peer-støttefunktioner* blevet etableret et landsdækkende netværk med det formål at etablere, udvikle og forankre en national organisering af peer-støttegivere, som er tilknyttet kommuner, regioner eller civilsamfundsorganisationer. Peer-Netværket Danmark har til formål at understøtte udviklingen af en recoveryorienteret praksis i dansk psykiatri og på det psykosociale område gennem brug af peer-støttegivere, samt at fremme deres udbytte af og trivsel ved rollen som peer-støttegiver.

Peer-Netværket Danmark er etableret af en styregruppe repræsenterende

- Landsforeningen af nuværende og tidligere Psykiatribrugere (LAP)
- Landsforeningen SIND
- Foreningen Outsideren
- Gallo Huset
- Vendepunkter Recovery Lab
- En række privatpersoner der på forskellige niveauer arbejder med peer-støtte.

Netværket tilbyder netværksdannelse, sparring og uddannelse til alle peer-støttegivere under hele projektperioden.

Det beskrives i nedenstående afsnit, hvorledes peer-netværket har spillet sammen med afprøvningen af modellerne i de tre partnerskaber.

2.2 Peer-Netværket Danmark

Evalueringen af Peer-Netværket Danmark består af data fra interview med peer-støttegivere, en spørgeskemaundersøgelse samt en selvrapportering fra Peer-Netværket.

Peer-Netværket Danmark har siden projektets start været tænkt som et tværgående, nationalt netværk for peer-støttegivere inden for det psykiatriske og psykosociale område. Netværkets kerneopgaver omfatter understøttelse af netværksgrupper for peer-støttegivere, fyraftensmøder og træf om relevante peer-temaer samt rådgivning til organisationer og foreninger om brug og ansættelse af peer-støttegivere. I relation til de tre projekter har Peer-Netværket budt ind med et rum for kollegial sparring, hvor peer-støttegivere har kunnet mødes i grupper og reflektere over personlige og professionelle udfordringer gennem fælles erfaringsdeling. Herudover har aktiviteter og træf ifølge Peer-Netværket haft til hensigt at have en samlende og identitetsskabende rolle for peer-området som helhed.

Peer-Netværket Danmark tilbyder også oplæg og rådgivning til arbejdsgivere og foreninger, der gerne vil implementere peer-støtteindsatser. Erfaringerne viser, at jo bedre en organisation er forberedt på at arbejde med peer-støtte, des bedre bliver oplevelsen af at introducere og integrere en peer-støttegiver til organisationen.

Af de 31 personer, som har besvaret spørgeskemaet omkring virkningen for peer-støttegivere, svarede 25 respondenter, at de har benyttet sig af netværkets aktiviteter, hvoraf de fleste primært har deltaget i netværksgrupper og lignende. I interview og i de uddybende kommentarer fremhæver peer-støttegiverne, at den kollegiale og faglige sparring gennem Peer-Netværkets aktiviteter har rustet dem til at varetage deres funktion som peer-støttegivere. De bruger netværket og de mindre grupper til at vende dilemmaer og udvide deres viden om arbejdet som peer-støttegiver. Deltagere i aktiviteterne beskriver, hvordan Peer-Netværket giver et tilhørsforhold og en mulighed for faglig videreudvikling og kollegial sparring samt et socialt tilhørsforhold til en gruppe såvel som en tilknytning til et fagområde.

Medlemskabet og aktiviteterne i Peer-Netværket er også med til at støtte op om en faglig identitet som peer-støttegiver. En peer-støttegiver fortæller:

”Det er der, hvor jeg føler mig rigtig tryk, og føler mig super faglig, det er når jeg kan mødes med dem. Det har gjort, at jeg kender flere af de muligheder, der er i København, for så stort er det heller ikke, vel. Så man kommer hurtigt til at kende nogen, der kender nogen, man så lige arrangerer noget med, og kommer ud og fortæller. Vi er gode til at bruge hinanden, så det gør faktisk, at jeg føler mig mere faglig, fordi jeg har dem.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

Enkelte siger, at de ikke har brug for Peer-Netværket Danmark, da de har mulighed for at lave lokale grupper ad hoc. Andre fortæller, at de foretrækker at organisere sig gennem lokale brugerorganisationer.

Ifølge erfaringer fra Peer-Netværket er der nogle opmærksomhedspunkter for det fremtidige arbejde i netværket og til den fremtidige udvikling og implementering af peer-støtteindsatser på det sociale område:

- Organisationerne bør prioritere supervision og kollegial sparring: Peer-støttegiverens professionelle og personlige udvikling er et vigtigt fokusområde gennem hele peer-støttegiverens virke.
- Der findes ingen specifikke kriterier for at vurdere, hvad en god peer-støttegiver er, og det påhviler således organisationerne at vurdere, om peer-støttegiveren er tilstrækkeligt langt i egen recoveryproces og om peer-støttegiverens værdier og overbevisninger harmonerer med organisationens.

- Netværkets aktiviteter kan have en modnende og udviklende virkning på målgruppen både personligt og professionelt, og Peer-Netværket ser i højere grad, at medlemmerne selv byder sig til med erfaringer, der kan komme både fagfæller og organisationer til gode.
- De erfarne peer-støttegivere er kernen i peer-tilgangens generelle udvikling, og deres erfaringer er vigtige for netværket som helhed. Det er en udfordring at engagere de mest erfarne peer-støttegiver i netværksaktiviteter, da de typisk er efte for lønnet, individuel peer-støtte med arbejdsplads på psykiatriske sengeafsnit i psykiatrien i Region Sjælland. Peer-støttegiverne varetager peer-støtte på fem psykiatriske sengeafsnit og på én distriktspsykiatrisk afdeling. Den gruppebaserede peer-støtte ydes som et tilbud under distriktspsykiatrien, hvor der afholdes peer-café. Her kan patienter vende spørgsmål, der rejser sig i mødet med psykisk sygdom. Peer-støttegiverne tilbyder individuel peer-støtte og deltagelse i recovery-caféer, som i dette tilfælde afholdes af to-tre peer-støttegivere og én koordinator. Desuden består projekt 'Peers som brobyggere' af recovery-skolen ARK (Akademiet for Recovery og Kompetenceudvikling), der er forankret i Roskilde Kommunes Center for Socialpsykiatri.

2.3 Recovery-skolerne

Alle partnerskaberne har afprøvet modeller for individuel støtte og gruppebaseret støtte. I Region Sjælland og Region Midtjylland har man valgt at oprette recovery-skoler som en del af den gruppebaserede støtte. Recovery-skolerne adskiller sig fra anden gruppebaseret støtte ved at være koordinerede tilbud, som supplerer kommunens eller regionens rehabiliterende indsats over for borgere med psykiske vanskeligheder. Der er tale om et åbent og uvisiteret tilbud, hvor alle med interesse i recovery-processer er velkomne til at deltage. Kurserne henvender sig primært til borgere med

psykiske vanskeligheder, medarbejdere i social- og behandlingspsykiatrien samt til pårørende.

Recovery-skolerne er inspireret af Recovery Colleges i England og Recovery Learning Centres i USA, der er baseret på en grundtanke om, at recovery-processen kan hvile på et gennemgående læringsperspektiv. Borgere med psykiske vanskeligheder får igennem recovery-skolerne mulighed for at deltage i forskellige undervisningsforløb, som understøtter mestring af egen recovery-proces.

Undervisningen på recovery-skolernes kurser omhandler recovery i bred forstand. Kurserne udvikles, og undervisningen kan varetages af borgere med erfaringskompetencer, fagprofessionelle undervisere samt borgere, der har erfaringskompetencer i forhold til at være pårørende. I recovery-skolerne kombineres de levede erfaringer og den professionelle viden i et ligestillet perspektiv. Således bliver både underviseres og deltageres erfaringer en vigtig del af undervisningen. Derfor bliver al undervisning på recovery-skolerne varetaget og udviklet af mindst to undervisere – en professionel og en med erfaringskompetencer. De to undervisere indgår med ligeværdigt ansvar for undervisningen, og det giver ofte en ekstra dimension til undervisningen og til samspillet mellem undervisere og deltagere på kurserne.

”Som medarbejdere (undervisere) i socialpsykiatrien kan vi møde vores borgere på et langt bredere niveau end tidligere, fordi vi netop har medarbejdere med peer-kompetencer inde over – det har ændret den måde vi arbejder på. De tilføjer noget mere til et undervisningsforløb, og de har en fortrolighed med kursisterne, som er anderledes end min. De har prøvet nogle ting, fx at være indlagt.”

– Underviser, Recovery-skole, Region Sjælland

Kurserne tager udgangspunkt i de aspekter ved psykiske vanskeligheder, som ikke omhandler diagnoser og heller ikke har fokus

på den symptombeskrivende psykopatologi. Recovery-skolernes fokus ligger derimod på ressourcer, som borgeren kan mobilisere, med henblik på at opnå et meningsfuldt liv.

Kurserne på en recovery-skole kan omhandle mange forskellige temaer som fx fysiske og kreative måder at arbejde med recovery på. Kurserne kan adressere mestringsstrategier i forhold til områder, som hæmmer recovery eller blot udfolde generelle handlemuligheder og afdækning af netværk og håb. Dermed giver recovery-skolerne et rum for den enkelte organisation, peer-støttegivere og -modtagere samt pårørende til at blive klogere på recovery og på, hvordan man kan støtte og arbejde recoveryorienteret.

En underviser på en af recovery-skolerne i Region Midtjylland beskriver rollen som underviser således:

“Man har rigtig mange bolde i luften, når man skal undervise borgere, pårørende og fagprofessionelle, men det giver dynamik i rummet, når folk deler noget fra hver deres eget perspektiv.”

– Underviser, Recovery-skole, Region Midtjylland

Deltagerne på recovery-skolerne beskriver, hvordan de lærer sammen samt skaber nye muligheder for forståelse, kommunikation og samarbejde. Ifølge deltagerene skaber de forskellige vinkler og perspektiver for en mellemmenneskelig forståelse af alle livets processer.

Recovery-skolerne er karakteriseret ved tydelige recoveryorienterede værdier og kultur på alle niveauer. Således kan recoveryværdier optræde i både selve undervisningen, i skolens trykte materiale såvel som i sprogbrug, indretning osv.

Den økonomiske omkostningsvurdering af recovery-skolerne findes under afsnit 2.4.2 og 2.4.3, hvor de forskellige modeller under de tre projekter beskrives.

3. Undersøgelsens grundlag og præmisses

Peer-støtteindsatserne som evalueres i denne rapport, har forskellig karakter og lader sig derfor ikke umiddelbart sammenligne. Først og fremmest har indsatserne forskellige målgrupper med forskellige forudsætninger for at modtage indsatsen. Et sted retter indsatsen sig mod indlagte i behandlingspsykiatrien, andre steder retter den sig mod beboere på socialpsykiatriske bosteder. På recovery-skolerne skal kursisterne ikke visiteres og kan i princippet være hvem som helst, der har lyst til eller behov for støtte og undervisning.

Det indsatserne har til fælles, er brugen af peer-støttegivere med erfaringskompetencer til at hjælpe borgere med psykiske vanskeligheder.

Til trods for peer-støtteindsatsernes forskellige karakter viser evalueringen ikke umiddelbart nogen forskel i den oplevede virkning af indsatserne på tværs af modeller og projekter.

3.1 Modelbeskrivelser og case-baserede omkostningsvurderinger

Nedenfor følger korte beskrivelser af de afprøvede modeller i projektet samt omkostningsvurderinger, der er udregnet med den pågældende model som case. Modellerne og de tilhørende omkostningsvurderinger har til formål at inspirere regionale og kommunale aktører, der ønsker at implementere en peer-støtteindsats samt give et realistisk billede af indholdet i de forskellige modeller og beskrive, hvad det skønnes at koste at implementere pågældende model.

Omkostningsvurderingen er udarbejdet på baggrund af oplysninger om indsatsen fra projektgrupperne bag de respektive projekter forankret i de regionale partnerskaber. Omkostningsvurderingen er ikke en beregning af omkostningerne forbundet med opstart og drift af den konkrete peer-støttemodel. Det er derimod en beregning af omkostningerne ved en tænkt peer-støttemodel, der bygger på erfaringerne fra de konkrete peer-støttemodeller. Ikke alle elementer i omkostningsvurderingerne stemmer således overens med, hvordan man har driftet peer-støttemodellen i praksis i de respektive projekter.

Modelbeskrivelser inklusive omkostningsvurderinger fremstår her i forkortet form. De kan findes i deres fulde form i publikationen 'Modeller for brug af peer-støtte i den regionale og kommunale indsats':

➔ www.socialstyrelsen.dk/modeller-peerstotte

3.1.1 Region Hovedstaden

Model 1: Modellen i projekt "Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser" omfatter individuel såvel som gruppebaseret peer-støtte. Begge typer af peer-støtte har fokus på at støtte den enkeltes recoveryproces gennem håb, empowerment, tilegnelsen af færdigheder og styrkelsen af værdsatte sociale roller. Med udgangspunkt i egne erfaringer med psykiske vanskeligheder og recovery, er peer-støttegiveren i dagligdagen med til at støtte andre borgere med psykiske vanskeligheder til at komme sig.

Modellen indebærer, at peer-støttegiveren ansættes i kommuner og regioner, hvor det personalemæssige og faglige ansvar for peer-støttegiverne er placeret hos den ansættende leder. Individuelle peer-

støtteforløb er samtaler, samvær og følgeskab i forløb af forskellig varighed. Samtalerne kan blandt andet støtte borgerne i at formulere mål og drømme eller italesætte aktuelle udfordringer samt at finde veje videre. Individuel peer-støtte kan også være enkeltstående samtaler i forbindelse med opstart eller afslutning af behandlingsforløb. Peer-støttemedarbejderen tilbyder også følgeskab til aktiviteter, kulturliv og møder med jobcenter, behandlere m.m.

Gruppebaseret peer-støtte er recoveryunderstøttende gruppeforløb, der gennemføres af peer-støttegiveren alene eller i samarbejde med en kollega. Gruppeforløb kan etableres som en ny aktivitet, fx med fokus på de recoveryunderstøttende strategier i '5 veje til et godt liv' og 'Livshistoriefortællinger' (se → www.peerstoette.dk/uddannelsen/recovery-redskaber/) eller med udgangspunkt i et fælles tredje som fx kunst eller udflugter.

Omkostningsvurdering – case inspireret af model i projekt "Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser"

I Skema 1 nedenfor fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af lønnet peer-støtte inspireret af den lønnede peer-støttemodel i projekt "Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser".

Den største andel, ca. 92 pct., af omkostningerne udgør således løn til peer-støttegiverne, mens andre omkostninger, herunder supervision fra peer-støttegiverens nærmeste leder, og uddannelse udgør mindre andele af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en

peer-støttemodel og eventuel udvikling af en peer-uddannelse er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i omkostningsvurderingen. Dog er der tale om omkostninger, som bør overvejes i forbindelse med opstart af en lønnet peer-støttemodel som i projekt "Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser".

Følsomhedsberegninger¹⁶ viser, at omkostningerne pr. peer-støttegiver pr. år varierer mellem ca. kr. 282.000 og ca. kr. 300.000, når der justeres på antallet af år, indsatsen driftes.

16 I følsomhedsberegningen er der taget højde for at udgifterne til indsatsen ændrer sig over tid, da alle udgifter ikke vil være aktuelle alle år. Eksempelvis vil udgiften til uddannelse af den enkelte peer-støttegiver primært ligge i starten, hvorfor den samlede udgift pr. peer-støttegiver falder over tid.

Skema 1: Omkostningsvurdering af lønnet peer-støtte

Centrale forudsætninger				
Parameter	Valgt niveau			
Antal driftsår	3 år			
Antal peer-støtte medarbejdere	3 peer-støttegivere á 20 timer pr. uge			
Gns. lønniveau for peer-støttemedarbejdere	Social- og sundhedspersonale uden social- og sundhedsfaglig uddannelse (Effektiv timesats: 221 kr.)			
Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støttegiver pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af peer-støttemodel ▪ Evt. udvikling af peer-uddannelse
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uddannelse af peer-støttegivere og kollega til peer-støttegivere ▪ Løn under uddannelse til peer-støttegivere og kollega til peer-støttegivere ▪ Transport af peer-støttegivere og kollega til og fra peer-uddannelse 	121.521	14.035	-
Drift – Løn til peer-støtte medarbejdere	Løn under drift til peer-støttegivere	2.268.237	261.973	-
Drift – Andre omkostninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Supervision fra peer-støttegiveres nærmeste leder 	81.249	9.384	-
<i>I alt</i>		2.471.077	285.392	-

Følsomhedsberegning

Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. peer-støttegiver pr. år	299.893	285.392	282.497

Model 2: "Bro til hverdagslivet" drives ligeledes af projekt "Peer-støtte i den sammenhængende recoveryindsats for mennesker med psykiske lidelser", der er et partnerskabsprojekt mellem Region Hovedstadens Psykiatri, Rudersdal Kommune, Københavns Kommune, Helsingør Kommune, Psykiatريفoreningernes Fællesråd og Det Sociale Netværk.

"Bro til hverdagslivet" er med til at fremme et godt hverdagsliv for mennesker med psykiske vanskeligheder med et korps af frivillige i Rudersdal. Korpsen består af mennesker, der selv har levet med psykiske vanskeligheder, og som er kommet sig nok til at være frivillig. Som frivillig indgår man i individuelle følgeskaber med borgere med psykiske vanskeligheder og arrangerer café-arrangementer.

Følgeskab og samtaler tager udgangspunkt i den enkelte borgers behov. Det kan være støtte i de små skridt med at opøve sociale kompetencer og komme ud ad døren samt følgeskab til sociale arrangementer, udstillinger eller en tur i kirke.

I Recovery-caféforløb har de frivillige peer-støttegivere ansvaret for rammerne, forplejning og bookning af eventuelle eksterne oplægsholdere, og de holder også selv oplæg med udgangspunkt i egne erfaringer og faciliterer dialogerne mellem deltagerne.

Omkostningsvurdering – case inspireret af den frivillige peer-støttemodel i projekt "Bro til hverdagslivet"

I Skema 2 nedenfor fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af frivillig peer-støtte inspireret af den frivillige peer-støttemodel "Bro til hverdagslivet". Det ses, at omkostningerne for den

samlede specificerede indsats beløber sig til ca. kr. 1,1 mio., mens omkostningerne pr. peer-støttegiver pr. år udgør ca. kr. 21.500.

Den største andel, ca. 90 pct., af omkostningerne udgør drift af indsatsen, herunder løn til koordinator, omkostninger til lokaleleje og supervision mv., mens uddannelse udgør ca. 10 pct. af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en peer-støttemodel og eventuel udvikling af en peer-uddannelse samt forsikring af frivillige peer-støttegivere er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i vurderingen. Dog er der tale om omkostninger, der bør overvejes i forbindelse med opstart af en frivillig peer-støttemodel som "Bro til hverdagslivet".

Følsomhedsberegninger viser, at omkostningerne pr. peer-støttegiver pr. år ikke varierer, når der justeres på antallet af år indsatsen driftes, da alle omkostninger er opgjort som årlige omkostninger.

Skema 2: Omkostningsvurdering af frivillig peer-støtte

Centrale forudsætninger	
Parameter	Valgt niveau
Antal driftsår	3 år
Antal frivillige peer-støttegivere	18 peer-støttegivere

Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støttegiver pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af peer-støttemodel ▪ Evt. udvikling af peer-uddannelse
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Peer-støttegiveres deltagelse i kurser på peer-uddannelsen ▪ Transport af peer-støttegivere til og fra peer-uddannelse 	104.557	2.013	-
Drift af indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til koordinator ▪ Lokaleleje, kontorartikler og sparing med tovholder ▪ Supervision af frivillige peer-støttegivere samt transportudgifter forbundet hermed 	1.013.139	19.502	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forsikring af frivillige peer-støttegivere
<i>I alt</i>	-	1.117.696	21.515	-

Følsomhedsberegning			
Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. peer-støtte pr. år	21.515	21.515	21.515

3.1.2 Region Midtjylland

Model 1: Projekt "Ligestillet støtte – En vej til recovery" har en model for frivillig, ulønnede peer-guider. En peer-guide er en person, der støtter borgere med at komme sig efter at have gennemgået et psykiatrisk udredningsforløb eller en psykiatrisk hospitalsindlæggelse i regionspsykiatrien. Peer-guiden har selv gennemgået en recoveryproces og anvender sine egne erfaringer til at støtte borgeren med at komme sig efter udredningsforløbet eller indlæggelsen. Borgeren får således et menneske at spejle sig i, som selv er kommet videre efter psykisk sårbarhed. Støtten foregår ved at peer-guiden og borgeren mødes én-til-én, fx i borgerens eget hjem, på en sygehusafdeling, på et kommunalt tilbud eller andre steder, hvor de taler om det at komme sig.

Et peer-støtteforløb varer op til fire måneder. Mødefrekvensen kan variere alt efter borgerens individuelle behov. I Region Midtjylland har man gjort anvendelse af en model, hvor peer-guiderne ikke aflønnes for deres arbejde. Der har været forsøg med honorar aflønning på op til kr. 6.400 pr. forløb, men dette medregnes dog ikke i denne omkostningsvurdering

Omkostningsvurdering – case inspireret af projekt "Ligestillet Støtte – En vej til Recovery"

I Skema 3 nedenfor fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af frivillig peer-støtte inspireret af den frivillige peer-støttemodel i projekt "Ligestillet Støtte – En Vej til Recovery". Det ses, at omkostningerne for den samlede specificerede indsats beløber sig til ca. kr. 5,4 mio., mens omkostningerne pr. peer-guide pr. år udgør ca. kr. 39.800.

Den største andel, ca. 68 pct., af omkostningerne udgør drift af indsatsen, herunder løn til koordinatore og tovholdere samt omkostninger forbundet med supervision af de frivillige peer-guider mv., mens uddannelse udgør ca. 32 pct. af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en peer-støtte model og eventuel udvikling af

en peer-uddannelse, administrative ressourcer til udarbejdelse af jobopslag og håndtering af ansøgninger, forsikring af frivillige peer-guider samt eventuel investering i mobiltelefoner til de frivillige peer-guider er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i vurderingen. Dog er der tale om omkostninger, der bør overvejes i forbindelse med opstart af en frivillig peer-støttemodel som den frivillige peer-støttemodel i projekt "Ligestillet Støtte – En Vej til Recovery".

Følsomhedsberegninger viser, at omkostningerne pr. peer-guide pr. år varierer mellem ca. kr. 38.800 og ca. kr. 46.100, når der justeres på antallet af år indsatsen driftes.

Skema 3: Omkostningsvurdering af frivillig peer-støtte

Centrale forudsætninger				
Parameter	Valgt niveau			
Antal driftsår	3 år			
Antal frivillige peer-guider	47 peer-guider			
Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-guide pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af peer-støttemodel ▪ Evt. udvikling af peer-uddannelse
Udvælgelse og tilknytning	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Administrative ressourcer til udarbejdelse af jobopslag, håndtering af ansøgninger mv.
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til fagprofessionel underviser og underviser med peer-kompetence i forbindelse med vurdering af ansøgninger og undervisning ▪ Lokaleleje samt forplejning under peer-uddannelse 	1.708.860	12.598	-

Omkostninger

Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-guide pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Drift af indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til overordnet peer-guide koordinator og tovholder ▪ Løn til lokale peer-guide koordinatore ▪ Løn til lokale peer-guide tovholdere ▪ Supervision af peer-guider ▪ Supervision af koordinatore ▪ Refusion af peer-guiders og koordinators transportudgifter samt administration heraf ▪ Lønomsotninger til sundhedsfagligt personale for deltagelse i 1. peer-guide-møde 	3.690.456	27.206	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forsikring af frivillige peer-guider
Investering	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evt. investering i mobiltelefoner til frivillige peer-guider
<i>I alt</i>	-	5.399.316	39.804	-

Følsomhedsberegning

Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. peer-guide pr. år	46.098	39.804	38.805

Model 2: Recovery-skolerne i Region Midtjylland udbyder kurser til nuværende og tidligere brugere af behandlingspsykiatrien, fagprofessionelle indenfor det psykiatriske område (herunder ledere og medarbejdere i region, kommuner og organisationer) samt pårørende til psykiatriske patienter.

Se desuden afsnit 2.2 om Recovery-skolerne.

Omkostningsvurdering – case inspireret af recovery-skole i projekt "Ligestillet Støtte – En vej til Recovery"

I Skema 4 nedenfor fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af en recovery-skole inspireret af recovery-skolemodellen i projekt "Ligestillet Støtte – En Vej til Recovery". Det ses, at omkostningerne for den samlede specificerede indsats beløber sig til ca. kr. 5,3 mio., mens omkostningerne pr. kursusgang udgør ca. kr. 25.500.

Den største andel, ca. 98 pct., af omkostningerne udgør omkostninger forbundet med drift af indsatsen, herunder løn til undervisere med peer-kompetence og fagprofessionelle undervisere, mens øvrige omkostninger, herunder markedsføring af recovery-skolen og uddannelse udgør mindre andele af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en model for recovery-skole, eventuelle ressourcer til udvikling af en peer-uddannelse og eventuelle investeringer i interiør til recovery-skolen er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i denne omkostningsvurdering. Der er dog tale om omkostninger, der bør overvejes i forbindelse med opstart af en recovery-skole model som i projekt "Ligestillet Støtte – En Vej til Recovery".

Følsomhedsberegninger viser, at omkostningerne pr. kursusgang varierer mellem ca. kr. 25.400 og ca. kr. 25.800, når der justeres på antallet af år indsatsen drifts.

Skema 4: Omkostningsvurdering af en recovery-skole

Centrale forudsætninger	
Parameter	Valgt niveau
Antal driftsår	3 år
Antal kursusgange pr. år*	72 kursusgange (én kursusgang udgør i gennemsnit ca. 1,9 undervisningsgange á 3 timer)
Team	2 undervisere med peer-kompetence (en fuldtidsansat og en ansat på halv tid) 2 fagprofessionelle undervisere (begge fuldtidsansat – den ene fagprofessionelle underviser anvender halvdelen af sin arbejdstid på ledelse og faglig koordinering) Underviserne deles om administrative arbejdsopgaver indenfor deres arbejdstid.

* En kursusgang udgør hver gang et kursus udbydes. Et kursus kan udbydes flere gange i løbet af et år. Et kursus kan have op til flere undervisningsgange, hver gang kurset udbydes.

Omkostninger

Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. kursusgang	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af recovery-skole-model ▪ Evt. ressourcer til udvikling af peer-uddannelse
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til fagprofessionel underviser og underviser med peer-kompetence i forbindelse med vurdering af ansøgninger og undervisning ▪ Lokaleleje samt forplejning under peer-uddannelse 	37.784	182	-
Drift af indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til 1,5 undervisere med peer-kompetence og 2 fagprofessionelle undervisere ▪ Lokaleleje samt forplejning på kurserne 	5.192.976	24.990	-
Investering	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evt. investering i interiør
Øvrige omkostninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Markedsføring af recovery-skolen 	57.722	278	-
<i>I alt</i>		5.288.481	25.450	-

Følsomhedsberegning

Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. kursusgang	25.793	25.450	25.382

3.1.3 Region Sjælland

Model 1: Projekt "Peers som brobyggere" er forankret i sengeafsnit i distriktspsykiatrien og i gruppeforløb i distriktspsykiatrien. Peer-støttegiverne i denne model er ansat som et mindre team i en psykiatrisk udviklingsenhed uden for sengeafsnit. På hvert psykiatrisk sengeafsnit er udpeget en tovholder, der er med til at skabe kontakt til patienterne, ligesom patienterne også selv kan tage kontakt til peer-støttegiverne. Peer-støttegiverne er tilgængelige to gange om ugen á 2 timer på hvert sengeafsnit. Peer-støttesamtalen tager udgangspunkt i patientens aktuelle behov, der som oftest er temaer, der findes i 'Udskrivningsguiden'. På baggrund af peer-støttegiverens egne erfaringer med at komme sig og med indlæggelse, samt viden om recoveryunderstøttende aktiviteter i kommuner og foreningslivet, fungerer peer-støttegiveren som brobygger for patienten imellem de forskellige tilbud, der kan medvirke til patientens recoveryproces.

I distriktspsykiatrien afholdes peer-café, hvor patienter, der er i behandling i distriktspsykiatrien, kan vende små og store spørgsmål, der rejser sig i mødet med psykisk sygdom. Peer-caféerne afholdes som gruppebaserede seancer, og i peer-caféen deltager både en peer-støttegiver og patienter, der er i behandling i distriktspsykiatrien.

Omkostningsvurdering – case inspireret af model i projekt "Peers som brobyggere"

I Skema 5 nedenfor fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af lønnet peer-støtte inspireret af den lønnede peer-støttemodel i projekt "Peers som Brobyggere". Det ses, at omkostningerne for den samlede specificerede indsats beløber sig til ca. kr. 2,8 mio., mens omkostningerne pr. peer-støttegiver pr. år udgør ca. kr. 316.000.

Den største andel, ca. 54 pct. af omkostningerne udgør andre omkostninger forbundet med drift af indsatsen, herunder løn til teamkoordinator, tovholdere og mentorer, mens løn til peer-støttegivere under drift af indsatsen udgør 42 pct. af omkostningerne forbundet med

indsatsen. Omkostninger til uddannelse udgør en mindre andel af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en peer-støttemodel, eventuelt udvikling af en peer-uddannelse og eventuelle omkostninger til større ansættelsesudvalg end normalt er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i denne omkostningsvurdering. Dog er der tale om omkostninger, der bør overvejes i forbindelse med opstart af en lønnet peer-støttemodel som i projekt "Peers som Brobyggere".

Følsomhedsberegninger viser, at omkostningerne pr. peer-støtte medarbejder pr. år varierer mellem ca. kr. 309.000 og ca. kr. 331.000, når der justeres på antallet af år indsatsen driftes.

Skema 5: Omkostningsvurdering af lønnet peer-støtte

Centrale forudsætninger				
Parameter	Valgt niveau			
Antal driftsår	3 år			
Antal peer-støttegivere	3 peer-støttegivere á 10 timer pr. uge			
Gns. lønniveau for peer-støttegivere	Social- og sundhedspersonale uden social- og sundhedsfaglig uddannelse (Effektiv timesats: 221 kr.)			
Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støtte medarbejder pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af peer-støttemodel ▪ Evt. projektseminar ▪ Evt. udvikling af peer-uddannelse
Ansættelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evt. større ansættelsesudvalg end normalt
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uddannelse af peer-støttegivere og kollega til peer-støttegivere ▪ Løn til peer-støttegivere og kollega ▪ Transport af peer-støttegivere og kollega til og fra peer-uddannelse 	133.422	14.817	-
Drift – Løn til peer-støtte medarbejdere	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til peer-støttegivere 	1.183.025	131.380	-

Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støtte medarbejder pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Drift – Andre omkostninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til teamkoordinator ▪ Løn til tovholdere og mentorer ▪ Løn til afdelingssygeplejersker ifm. Samarbejdsfora 	1.525.684	169.434	-
<i>I alt</i>		2.842.131	315.631	-

Følsomhedsberegning			
Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. peer-støttegiver pr. år	331.277	315.632	308.780

Model 2: Akademiet for Recovery og Kompetenceudvikling (ARK) er en recovery-skole forankret under Center for Socialpsykiatri i Roskilde Kommune. Som kursist på et eller flere af ARKs kurser eller workshops indgår man i et læringsfællesskab, hvor læring og opkvalificering foregår gennem fælles refleksion samt videns- og erfaringsdeling.

Se desuden afsnit 2.2 om Recovery-skolerne.

Omkostningsvurdering – case inspireret af recovery-skolen "Akademiet for Recovery og Kompetenceudvikling (ARK)"

I Skema 6 fremgår de centrale forudsætninger og resultater af omkostningsvurderingen af en recovery-skole inspireret af recovery-skolemodellen i projekt "Peers som Brobyggere". Det ses, at omkostningerne for den samlede specificerede indsats beløber sig til ca. kr. 5,9 mio., mens omkostningerne pr. kursusgang udgør ca. kr. 70.100.

Den største andel, ca. 97 pct., af omkostningerne udgør omkostninger forbundet med drift af indsatsen, herunder løn til peer-støttefacilitatorer og fagprofessionelle facilitatorer. Omkostninger til uddannelse samt øvrige omkostninger, herunder omkostninger til markedsføring af recovery-skolen, udgør en mindre andel af omkostningerne forbundet med indsatsen. Omkostninger til forberedelse, herunder ledelsesressourcer til udvikling af en recovery-skolemodel, eventuelle ressourcer til udvikling af en peer-uddannelse og eventuelle anskaffelser til evaluering af recovery-skolens kurser er ikke kvantificeret i denne omkostningsvurdering og indgår dermed ikke i denne omkostningsvurdering. Dog er der tale om omkostninger, der bør overvejes i forbindelse med opstart af en recovery-skolemodel som modellen i projekt "Peers som Brobyggere".

Følsomhedsberegninger viser, at omkostningerne pr. kursusgang varierer mellem ca. kr. 69.800 og ca. kr. 71.500, når der justeres på antallet af år indsatsen driftes.

Skema 6: Omkostningsvurdering af en recovery-skole

Centrale forudsætninger	
Parameter	Valgt niveau
Antal driftsår	3 år
Antal kursusgange*	28 kursusgange pr. år (én kursusgang udgør 4 undervisningsgange á 3 timer)
Team	3 facilitatorer med peer-kompetence (hver er ansat 20 timer pr. uge) 2 fagprofessionelle facilitatorer (en fuldtidsansat og en ansat på halv tid) 1 koordinator af recovery-skolen (ansat på halv tid)

* En kursusgang udgør hver gang et kursus udbydes. Et kursus kan udbydes flere gange i løbet af et år. Et kursus kan have op til flere undervisningsgange, hver gang kurset udbydes

Omkostninger				
Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støtte medarbejder pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Forberedelse	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ledelsesressourcer til udvikling af recovery-skolemodel ▪ Evt. ressourcer til udvikling af peer-uddannelse
Uddannelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uddannelse af facilitatorer med peer-kompetence og kollega ▪ Løn til facilitatorer med peer-kompetence og kollega ▪ Transport af facilitatorer med peer-kompetence og kollega 	133.134	1.584	-

Omkostninger

Kategori	Kvantificerede omkostninger	Omkostninger i alt	Omkostninger pr. peer-støtte medarbejder pr. år	Ikke-kvantificerede omkostninger
Drift af indsatsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Løn til facilitatorer med peer-kompetence og fagprofessionelle facilitatorer ▪ Løn til koordinator af recoveryskolen ▪ Lokaleleje samt forplejning under kurser 	5.742.994	68.334	-
Investeringer	-			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evt. ressourcer til evaluering af kurser
Øvrige omkostninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Markedsføring af recoveryskolen 	15.008	179	-
<i>I alt</i>		<i>5.891.136</i>	<i>70.097</i>	-

Følsomhedsberegning

Omkostning	Drift i 1 år	Drift i 3 år	Drift i 5 år
Omkostninger pr. kursusgang	71.466	70.097	69.822

4. Implementeringserfaringer

Implementeringsevalueringen tager udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse sendt ud ad tre omgange fordelt over projektperioden samt en række fokusinterview foretaget med ledere, medarbejdere og peer-støttegivere ved de tidligere beskrevne arbejdspladsbesøg. I denne del-evaluering fremhæves centrale pointer angående implementeringserfaringerne af peer-støtten i de tre projekter.

I forhold til implementeringserfaringerne har hovedsagligt følgende to tematikker vist sig at være gennemgående i de tre projekter:

- Rammer, forventninger til peer-støttegivere og kultur
- Kompetencer, uddannelse og supervision.

4.1 Rammer, forventninger til peer-støttegivere og kultur

Peer-støttegiverne har i de aktuelle projekter været med til at introducere nye perspektiver og en ny tilgang i forhold til den eksisterende praksis i organisationerne. Peer-støttegiverne markerer en ny erfaringsbaseret tilgang, som i højere grad er præget af et "indefra"-perspektiv og en ny og anderledes tilgang til den rehabiliterende og behandlende indsats. Peer-støttegiverne bliver på den måde et betydningsfuldt element i at understøtte udviklingen af et gennemgående recoveryorienteret perspektiv på praksis i de medvirkende organisationer. Omvendt kan peer-støttegiverne også virke forstyrrende i en organisation med stærke faglige

rammer og traditioner¹⁷, hvorfor samarbejdet mellem organisation og peer-støttegivere er meget betydningsfuldt i forhold til en succesfuld implementering af indsatsen.

Den indledende kommunikation mellem ledelsen og peer-støttegiverne har vist sig at være meget vigtig i forhold til organisationens accept af brugen af de kompetencer, som peer-støttegiverne repræsenterer. Den ledelsesmæssige opbakning opfattes som meget vigtig for peer-støttegiverne, og interview med peer-støttegivere peger på, at peer-støtten lettere og hurtigere kan initieres, hvis ledelsen informerer om ansættelserne og brugen af peer-støttegivere ned og ud i organisationen.

"Det har betydet meget, at vi er blevet taget godt imod og kan mærke, at vi har været ønsket. Vi sparrer rigtig godt med de tre andre medarbejdere."

- Peer-støttegiver, Region Midtjylland.

For at lykkes med implementeringen af peer-støtten, viser det sig desuden vigtigt, at de strukturelle rammer og arbejdsgange i organisationen er på plads. Peer-støttegivere kan særligt i starten have brug for særlig opmærksomhed og hensyn til individuelle behov og arbejdsevner. Dette skyldes også, at peer-støttegiveren, afhængigt af arbejdsplads, ofte står uden et fagligt fællesskab med andre peer-støttegivere på arbejdspladsen og indtager en ny funktion, som de selv er med til at definere. Derfor kan det være nødvendigt at fokusere på organisationens struktur i forhold til ansættelser

17 Peer-støtte på det psykosociale og psykiatriske område En inspirationsguide til udvikling og implementering af peer-støtte, Socialstyrelsen, 2016

på særlige vilkår og tilpassede forløb i forhold til kompetencer og arbejds mængde¹⁸.

4.1.1 Funktionsbeskrivelser

Erfaringer fra både dette projekt og internationale studier¹⁹ peger på, at det er vigtigt for en succesfuld implementering af peer-støtten, at der foreligger en tydelig plan for organisering af peer-støtteindsatsen og en præcis funktionsbeskrivelse i forhold til peer-støttegiverens opgaver og mandat. Ved at udarbejde formaliserede funktionsbeskrivelser i et samarbejde mellem ledelse og den enkelte peer-støttegiver kan man reducere de potentielle barrierer, som ofte opstår, når peer-støttegiveren indgår i forholdsvis nye og ikke afprøvede arbejdsstrukturer.

Funktionsbeskrivelsen er det dokument, der klargør, hvilke opgaver peer-støttegiveren varetager, og hvilket ansvar vedkommende har. Funktionsbeskrivelserne benyttes både i de lønnede og i de frivillige indsatser. Formålet er først og fremmest, at peer-støttegiveren er klar over, hvad der forventes af vedkommende. Desuden kan peer-støttegiveren også henvise til dokumentet ved forventningsafstemning med modtageren af peer-støtten, og dermed er dokumentet også med til at definere den gensidige rolle mellem peer-støttegiver og -modtager. Ydermere kan funktionsbeskrivelsen bidrage til at skabe øget indsigt omkring peer-støttegiverens rolle i organisationen, for øvrige fagprofessionelle medarbejdere og ledelse²⁰.

Når peer-støttegiverne svarer på, hvorvidt de har anvendt en funktionsbeskrivelse, som tydeligt definerer de opgaver og ansvarsområder, der er specifikke for peer-støttefunktionen, svarer de således:

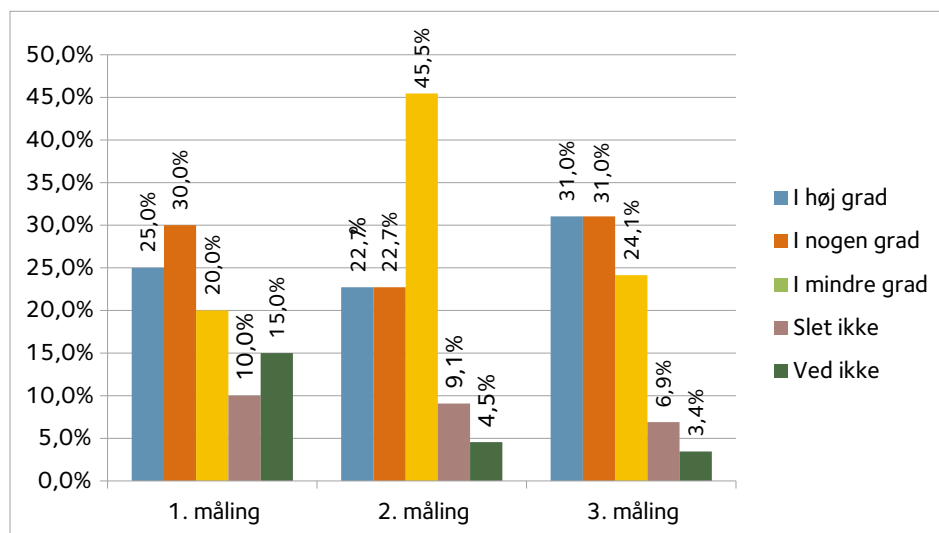
18 Ibid.

19 Repper, Julie m.fl (2013): Peer support workers: theory and practice. ImROC 2013

20 For eksempler på funktionsbeskrivelser henvises til modelbeskrivelserne og medfølgende bilag.

Brugen af funktions beskrivelser

Figur 1: I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? Peer-støttemedarbejderne har en funktionsbeskrivelse, som tydeligt definerer de opgaver og ansvarsområder, der er specifikke for peer-støttefunktionen (Grundet antallet af besvarelser i kategorien "ikke relevant" udlades denne i nedenstående fremstilling, $n_1=19$, $n_2=22$, $n_3=29$).

Grafen indikerer, at andelen "Slet ikke" og "Ved ikke" er faldet over projektperioden, mens andelen, som svarer "I mindre grad" har et stort udsving i den midterste måling. Dette kunne tyde på, at peer-støttegiverne er blevet mere opmærksomme på værdien af funktionsbeskrivelser og finder beskrivelserne mangelfulde. Besvarelserne synes samtidigt at indikere, at brugen af funktionsbeskrivelser er blevet bedre og mere brugbar over projektperioden.

Ledelsen eller frivilligkoordinatoren bør altså være synlig i forhold til implementeringen og dermed også i forhold til definitionen af samarbejdet med peer-støttegiverne igennem funktionsbeskrivelser, i det øjeblik peer-støtten sættes i gang²¹. Der er forskellige organisatoriske hensyn og opmærksomhedspunkter knyttet til organiseringen af peer-støttegiverne, alt efter hvilken model der er tale om. Frivilligkoordinatorer har fx ikke det samme ansvar og den samme ledelsesret over for

frivillige peer-støttegivere, som det er tilfældet i forhold til ledelsen af lønnede peer-støttegivere. Funktionsbeskrivelserne har i flere sammenhænge været et dynamisk værktøj, som løbende er blevet redigeret.

"Min [funktionsbeskrivelse] blev revideret [...], men ellers så gør vi det ved hver MUS. For i starten, alt det, der stod, ved den første, det står der jo ikke nu. Fordi man skal prøve noget af, og jeg er den første, så den bliver lige revideret."

– Peer-støttegiver, Region Sjælland

Flere interviewede peer-støttegivere understreger, at de bruger meget tid og mange ressourcer på at afdække rammer for og forventninger til arbejdsopgaver og ansvarsområder. Tilsvarende beskriver flere peer-støttegivere, hvordan de ofte er i tvivl om, hvordan borgerne konkret skal støttes, men

21 Peer-støtte på det psykosociale og psykiatriske område En inspirationsguide til udvikling og implementering af peer-støtte, Socialstyrelsen, 2016

også hvordan samarbejdet med det øvrige personale skal struktureres.

Erfaringerne fra projektet har således vist, at formaliserede funktionsbeskrivelser skaber anerkendelse og en fælles forventningsafstemning med ledelse og kolleger i organisationen. Ovenstående graf kan tolkes som en indikation på, at funktionsbeskrivelser er et værktøj, som deltagerne i projekterne har fundet vigtigt og derefter i højere grad har anvendt i løbet af projektperioden og ikke fra projekternes start.

4.1.2 Forskudt erkendelse omkring formålet med peer-støtten i organisationen

Flere af lederne og medarbejdere peger på, at det kan tage lang tid at forstå, hvad en peer-støttegiver kan, og hvilke funktioner vedkommende kan udfylde i forskellige dele af organisationen.

“Vi brugte mest energi i starten, hvor vi ligesom patienterne skulle finde ud af, hvad det her var for noget. Nogle i personalegruppen syntes det fyldte lidt for meget. Men det valgte vi at gøre, fordi vi på sigt håbede på, at det ville køre mere af sig selv. Og det er det så også blevet til. Det er blevet en integreret del af det, og det tror jeg har noget at gøre med, at vi først var gennem en pilotfase, hvor vi fik udryddet børnesygdomme, og fandt ud af hvordan vi skulle introducere det for patienterne.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Det er vigtigt at få udbredt kendskab til peer-støtteindsatsen og afklaret de bagvedliggende forventninger på forhånd i personalegruppen. Nogle af peer-støttegiverne beskriver, hvordan de oplever, at deres fagprofessionelle kolleger har følt sig udfordret på deres faglighed eller har

stillet sig uforstående over for formålet med peer-støtteindsatsen.

Denne tendens kan hænge sammen med organisationens kultur og de uformelle strukturer, der blandt andet dækker over vaner, værdier og normer. Kultur påvirker som bekendt den måde, som medarbejderne handler og samarbejder på. Forskere peger bl.a. på, at når der implementeres en arbejds metode som peer-støtte, er det vigtigt at være opmærksom på, hvordan metoden vil passe ind i og blive modtaget i den eksisterende kultur²².

Erfaringerne fra projektet viser, at de fleste medarbejdere har været positive i forhold til arbejdet med peer-støttegivere og peer-støttefunktionen. Flere medarbejdere og peer-støttegivere oplevede også, at der indledningsvis var en modstand og en usikkerhed i forhold til at arbejde med peer-støttefunktionen.

Det er vigtigt at have fokus på den usikkerhed og modstand, der kan være i forhold til arbejdet med nye metoder. En succesfuld implementering kan derfor afhænge af, at ledelsen udviser forståelse for, at det for nogle medarbejdere kan være svært at ændre syn på, hvordan og hvorfor man arbejder med peer-støtte, eller hvad en mere recoveryorienteret tilgang til praksis indebærer.

“[S]å snakkede vi meget om i starten, hvad der ville ske hvis en peermedarbejder fik tilbagefald eller om de gik ind og overtog arbejdsopgaver fra personalet. Alle de fordomme havde vi inden de startede, og det var nogle barriere vi skulle have lagt bag os, inden de startede, og de tanker vi havde, er jo ikke blevet til noget.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Gennemgående har peer-støttegiverne ytret ønske om mere opmærksomhed i forhold til, hvad der kommunikeres ud til organisationens medarbejdere

22 Legere, Lynn (2011): The Provider's Handbook on developing and implementing Peer Roles.

og andre relevante aktører. Ved at nedbryde tabuer inden samarbejdet med peer-støttegiveren startes op, kan man undgå mange problematikker. Det er derfor vigtigt, at ledelsen viser vejen og orienterer medarbejdere m.m. om peer-støtten og det øgede fokus på recoverytilgangen.

Det overordnede billede på organisationsniveau viser dog, at peer-støttegiverne er blevet rigtigt godt modtaget af både ledere og øvrigt personale, men at formelle funktionsbeskrivelser og løbende gensidig forventningsafstemning i forhold til det daglige arbejde er meget vigtig, og at denne del har været mangelfuld i starten af projektet.

Organisationens åbenhed, kommunikation og en gennemgående i forhold til peer-støtten og det recoveryorienterede fokus synes derfor at være afgørende for udviklingen af en virksom brug af peer-støtte.

4.2 Ledelseskompetencer, supervision og formel uddannelse

Rettes fokus på de kompetencer, som kræves for at implementere peer-støtte i en organisation, kan disse kompetencer deles op i tre niveauer; et ledelses-, et medarbejder- og et peer-støttegiver-niveau. Erfaringerne fra projekterne viser, at det er vigtigt at peer-støttegiverne får den rette supervision, og at de har adgang til de rette redskaber og metoder, så de levede erfaringer kan omsættes til erfaringskompetencer. Indledningsvist vil vi dog fokusere på projekternes erfaringer i forhold til de rette kompetencer på ledelses- og medarbejderniveau.

Ledelsen bør være tilstrækkeligt klædt på til at arbejde med peer-støtte, og erfaringer fra de interviews, som er blevet udført med peer-giverne, er blandede.

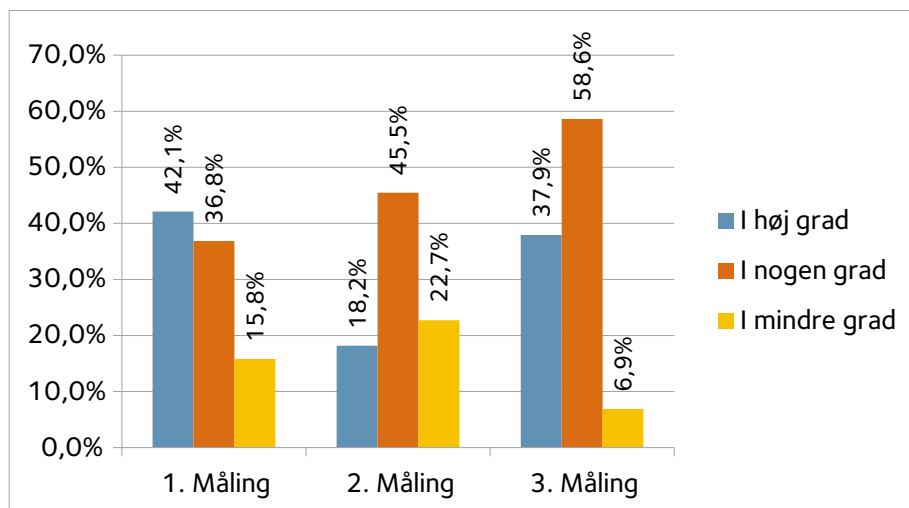
”Jeg tror stadigvæk der er en stor opgave organisatorisk med at få overbevist ledelsen om hvad en peer kan og hvorfor det er en god ide. Jeg tror ikke organisationen har været forberedt på at have en peer.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Udviklingen i besvarelserne henover de tre runder indikerer, at ledelsen også løbende bliver bedre til at lede en indsats, som delvist er baseret på erfaringskompetencer i en peer-støttefunktion. I spørgeskemaundersøgelsen svarer peer-støttegiverne således angående deres lederes kompetencer:

Ledelsens kompetencer i forhold til ledelse af peer-støttefunktionen

Figur 2. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? - Ledelsen er tilstrækkeligt klædt på til at lede en arbejdsplads, som har en peer-støttefunktion tilknyttet (Grundet antallet af besvarelser i kategorierne "ikke relevant", "ved ikke" og "slet ikke" udlades disse i nedenstående fremstilling, $n_1=19$, $n_2=22$, $n_3=29$).

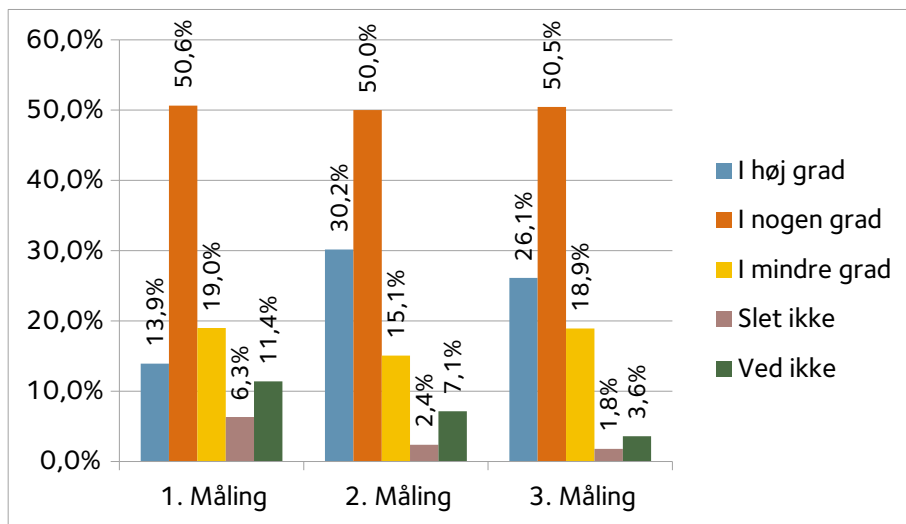

Udviklingen i projektperioden kan indikere, at peer-støttegiverne er blevet mere bevidste om, hvilke kompetencer ledelsen bør besidde. I takt med at peer-støtten bliver implementeret, kan der opstå nye problematikker, og behovet for kompetencer kan vise sig at være anderledes end først antaget. Dette kan resultere i en udvikling, hvor man starter med at score højt i første måling for derefter at score lavere eller fordeler scoren anderledes i de efterfølgende målinger.

Det fagprofessionelle personale bør også være klædt på til arbejdet med peer-støttegivere, hvorfor denne implementeringsfaktor også indgår i denne evaluering. Ledere, medarbejdere og peer-støttegiver svarer således adspurgte, hvorvidt medarbejderne var klædt på til arbejdet med peer-støtten.

Medarbejderne er rustet til at samarbejde med peer-støttegiverne

Figur 3. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? - Øvrige medarbejdere er tilstrækkeligt klædt på til at samarbejde med peer-støtte-medarbejdere (Grundet antallet af besvarelser i kategorien "ikke relevant" udlades denne i nedenstående fremstilling, $n_1=93$, $n_2=142$, $n_3=116$).

Grafen indikerer, at ledere, medarbejdere og peer-støttegiverne i stigende grad mener, at det øvrige personale bliver bedre rustet til arbejdet med peer-støttegiverne. Besvarelser i kategorien "I høj grad" er stigende fra første til anden måling, men falder dog lidt igen ved tredje måling. Fra første til tredje måling stiger antallet af besvarelser i kategorien "I høj grad" over 10 %, mens besvarelserne i kategorierne "Slet ikke" og "Ved ikke" er svagt aftagende over projektperioden. Ovenstående udvikling kan indikere en øget selvforståelse og bevidsthed hos ledere, medarbejdere og peer-støttegiver i forhold til, hvor meget det kræver at samarbejde med peer-støttegiveren.

Arbejdet med peer-støttegiverne og peer-støttefunktionen kræver, at medarbejderne har adgang til viden og inspiration i forhold til, hvordan peer-støtten kan bruges i den specifikke kontekst. Selv om der kan eksistere bred enighed om, hvad levede erfaringer og erfaringskompetencer er, og hvordan de kan bruges, så er det ikke nødvendigvis

en garanti for, at disse ressourcer bliver benyttet og implementeret i praksis.

International forskning viser, at brugen af peer-støtte kun bliver en succes, hvis den hænger sammen med en bredere og mere gennemgående recoveryorienteret og understøttende kultur i organisationen²³. Det anbefales, at organisationen prioriterer rum for læring i forhold til de medarbejdere og ledere, som skal samarbejde med peer-støttegiverne.

"Der skal være en forventningsafstemning, så arbejdspladsen ved, hvad en peer-medarbejder er. Vi udfordrer mange ved vores tilstedeværelse i forhold til personalet, og de kan være bange for, at vi stjæler nogle af deres borgere og så videre."

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

Kompetencer i forhold til arbejdet med peer-støtteindsatsen begrænser sig ikke alene til viden

23 Repper 2011, Scottish Recovery Network 2011

om recoverybegrebet og kendskabet til brugen af peer-støtteindsatsen. Anerkendelse af at peer-støttegiverne skal støttes i deres funktion er også vigtig i forhold til en succesfuld implementering af peer-støtten. Dette imødekommes i flere af projekterne gennem fælles uddannelse på recovery-skoler eller ved at åbne den formelle peer-uddannelse op for ordinære medarbejdere på de aktuelle arbejdspladser.

Både interview med peer-støttegiverne og besvarelser af spørgeskemaer viser, at det er afgørende, at der leveres supervision. Igennem en tilstrækkelig og kompetent supervision muliggør man, at peer-støttegiver naturligt falder ind i rollen som peer-støttegiver og trives i organisationen. Supervisionen kan både være et naturligt redskab på arbejdspladsen eller i organisationen. Derudover kan der knyttes særlige supervisionstilbud til peer-støtten grundet de særlige udfordringer, som er behæftet rollen som peer-støttegiver.

”Vi får supervision udefra. Der er en psykolog der kommer [...] Det er meget nemmere at snakke med hende om nogle ting, end mine kolleger.”

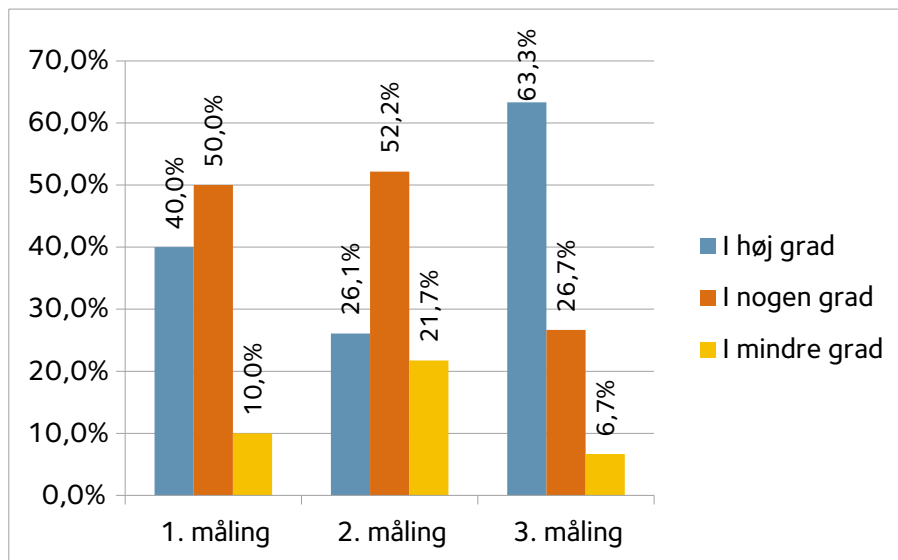
– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Særligt ligger der en udfordring i forhold til de frivillige peer-støttegivere, som oftest står meget alene og ikke umiddelbart kan vende problematikker i forhold til deres indsats med en kollega. Flere af de frivillige peer-støttegivere har fundet det meget virksomt at lave støttegrupper som et supplement til den støtte, de ellers får fra de medvirkende organisationer i projektet.

Supervisionen af peer-støttegivere bliver brugt af alle tre projekter, og en stor del af peer-støttegiverne bekræfter, at der er adgang til sparring på baggrund af deres rolle i organisationen.

Peer-støttegivernes adgang til sparring

Figur 4. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? - Peer-støttemedarbejderne har adgang til løbende sparring i forhold til at indtage og blive anerkendt i peer-støttefunktionen (Grundet antallet af besvarelser i kategorierne "ikke relevant", "ved ikke" og "slet ikke" udlades disse i nedenstående fremstilling, $n_1=20$, $n_2=23$, $n_3=30$).

Ovenstående graf synes at indikere, at der over hele projektperioden har været adgang til sparring i høj eller nogen grad.

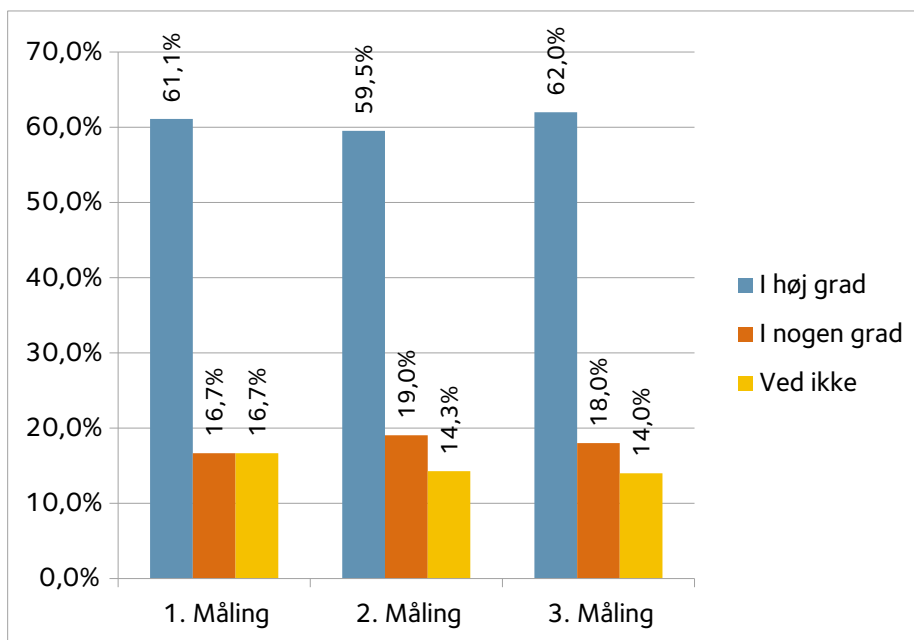
Endelig skal den rette sparring og supervision suppleres af de rette kompetencer og evner i forhold til peer-støttegiverne. Specifikt er der her tale om, hvordan de levede erfaringer bliver omsat til erfaringskompetencer. Erfaringer med psykiske vanskeligheder er i sig selv ikke en garanti for, at man kan arbejde kvalificeret som peer-støttegiver. De levede erfaringer skal kunne omsættes til kompetencer, som kan bruges til at støtte peer-støttemodtagerne i deres recoveryproces. Derfor arbejder samtlige projekter med uddannelse og kompetenceløft i forhold til deres peer-støttegivere.

I den forbindelse har projekterne i samarbejde med Socialstyrelsen udviklet en uddannelsesramme ud fra den betragtning, at omsætningen af de levede kompetencer er en vigtig implementeringsfaktor, når peer-støttegiverne skal være kulturbærere i de medvirkende organisationer. Uddannelsesrammen blev etableret i starten af projektet og fastholdes som en grundlæggende komponent i hele projektets levetid. For mere om det fælles uddannelseskoncept, se (link).

Figuren herunder beskriver omfanget af brugen af den formelle uddannelse.

Brugen af formel og velbeskrevet uddannelse

Figur 5. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? – Peer-støttemedarbejdernes uddannelse er formaliseret og afsluttes med et diplom, som beskriver de kompetencer, uddannelsen har givet? (Grundet antallet af besvarelser i kategorierne ("slet ikke", "ikke relevant" og "slet ikke" er disse udeladt i nedenstående fremstilling, $n_1=20$, $n_2=22$, $n_3=29$).

Målet med uddannelsesrammen har dels været at ruste peer-støtteejerne til at understøtte borgernes recoveryproces og dels at støtte og udvikle peer-støtteejernes evne til at formidle centrale elementer fra recoveryprocesser i en organisatorisk kontekst.

Peer-støtteejerne bliver igennem uddannelsen rustet til at agere i rollen som peer-støtteejer og bliver uddannet til at relatere egne erfaringer til et generelt recoveryorienteret værdigrundlag. Da de fleste peer-støtteejere løbende gennemgår egen recoveryproces, har et af uddannelsens målsætninger også været at give peer-støtteejerne kompetencer i forhold til egen trivsel og en opmærksomhed på fx arbejdsforhold. Uddannelsesforløbet sikrer desuden netværksdannelse mellem peer-støtteejere, og det påskønnes at peer-støtteejere danner lokale netværk og /eller grupper, hvor erfaringer og sparring kan foregå.

"Uddannelsen har været rigtig god både som forberedelse til arbejdet, men også for at skabe et socialt sammenhold peerarbejdere imellem. Jeg har dog oplevet, at arbejdspladsen har givet udtryk for at de manglede mig, mens jeg var på uddannelse."

– Peer-støtteejer, Region Hovedstaden

"Uddannelsesforløbet gjorde også, at vi som peers lærte hinanden at kende og gjorde at vi føles som en gruppe. Det gør noget særligt, fordi det er sårbart at bringe sig selv i spil."

– Peer-støtteejer, Region Sjælland

Da peer-støtteejerne oftest er pionerer på området, er det vigtigt, at de kan bidrage til videreudviklingen i forhold til organisationens recoveryorienterede

tilgang til borgerne og samtidig sikre understøttelse af samarbejdet mellem forskellige sektorer og aktører. Uddannelsen understøtter disse funktioner, og her synes det særligt relevant for de modeller, som er forankret i civilsamfundet, at bindeledet mellem fx det kommunale og regionale sikres og understøttes.

”Vi får også en bisidderfunktion, især fordi min borger er så dårlig, så trækker jeg lidt i lokalpsykiatrien for at de kan kigge på hende. Vi havde et møde hjemme hos hende, hvor jeg var med og distriktssygeplejersken, hvor vi snakkede med hende og hjalp hende med at sætte nogle ord på sin situation. Hjælpemidler er også noget jeg har brugt tid på.”

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Peeruddannelsen lægger desuden vægt på det eksemplariske princip, hvor individuelle erfaringer tydeliggøres igennem refleksion, som dels anerkender erfaringernes individuelle præg og samtidig skærper evnen til at genkende almene elementer i recoveryprocesser. Denne perspektivering er med til at muliggøre en professionel formidling af elementer fra recoveryprocesser og styrker dermed peer-støttegivernes evne til at bringe erfaringskompetencer i spil i de medvirkende organisationer.

Peer-uddannelsen udgør en vigtig implementeringsfaktor i forhold til understøttelse og videreudvikling af organisationers recoveryorienterede tilgang til borgernes rehabilitering. Peer-støttegiverne bliver igennem uddannelsen rustet til at perspektivere egne levede erfaringer og de opnår således erfaringskompetencer, som de på kvalificeret vis kan integrere i samarbejdet med borgerne og kollegerne i de medvirkende organisationer. For

yderligere perspektiver på implementering af peer-støtte kan man med fordel orientere sig i Socialstyrelsens Implementeringsguide²⁴ samt i Region Hovedstadens rapport omhandlende lokale implementeringserfaringer²⁵.

4.2.1 Opsummering – implementeringserfaringer:

- Ledelsesmæssig opbakning er afgørende for implementeringen.
- De strukturelle rammer i organisationen bør være på plads, og der bør være gennemarbejdede funktionsbeskrivelser samt klare ansvarsområder.
- Gennemgående og vedvarende information ud i hele organisationen fra ledelsesniveauet.
- Ledelse og medarbejdere bør rustes fagligt og gennemgå kompetenceløft i forhold til arbejdet med peer-støtten.
- Peer-støttegiverne bør have adgang til supervision på arbejdspladsen og også gerne ekstra sparring, som møder deres specifikke bekymringer og problematikker grundet deres udsatte position som nye i organisationen med en særlig kompetenceprofil.
- Peer-støttegiverne bør gennemgå uddannelse, så deres levede erfaringer kan omsættes til erfaringskompetencer. Desuden vil uddannelsen ruste peer-støttegivere til deres rolle og position over for peer-støttemodtagerne og arbejdet i organisationen.

24 Socialstyrelsens Implementeringsguide, https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/psykiske-vanskeligheder/implementeringsguide_peer-stotte_socialstyrelsen_web.pdf lokaliseret d. 8. juni, 2018

25 www.peerstoette.dk/informationsmateriale/ lokaliseret d. 8. juni, 2018

5. Indsatsens virkninger

5.1 Indsatsens virkning for peer-støttemodtagere

Datagrundlaget består af gruppeinterview samt besvarelser af spørgeskemaer.

Der er blevet foretaget fem fokusgruppeinterview med peer-støttemodtagere fordelt over de tre medvirkende regioner. Et med to modtagere i Region Hovedstaden, et med tre recoveryskole-kursister i Viborg (Region Midtjylland), et med tre recoveryskole-kursister i Randers (Region Midtjylland), et med to deltagere i den individuelle indsats i Region Sjælland og et med otte kursister på ARK (Region Sjælland). Deltagerne er udvalgt, fordi de har modtaget enten individuel støtte, støtte i gruppe eller har været kursister på en recoveryskole. I interviewguiden har der været et begrænset fokus på virkning af indsatsen og et stærkere fokus på implementering og oplevelse af forløbet.

Dertil er der blevet distribueret et spørgeskema til 85 peer-støttemodtagere, hvoraf 43 har besvaret alle eller nogle af spørgsmålene i spørgeskemaet. Også her fordeler deltagerne sig på personer, som har modtaget henholdsvis individuel eller gruppebaseret peer-støtte, samt personer, der har deltaget i kurser på recoveryskolerne. Respondenterne fordeler sig på alle tre regioner, men med kun ca. halvt så mange i Region Midtjylland (9) som i Region Sjælland (18) og Region Hovedstaden (21).

Spørgeskemaet består af ti spørgsmål med mulighed for uddybelser og kommentarer under flere af spørgsmålene²⁶.

Resultaterne fra denne del af evalueringen skal læses med følgende forbehold: Vi formoder, at de modtagere, hvor indsatsen har virket mindre positivt, sandsynligvis ikke har været motiverede til at udfylde et omfattende spørgeskema eller deltage i et fokusgruppeinterview. Dette er et vilkår, som gælder for mange undersøgelser, særligt med den aktuelle målgruppe. Derfor er der risiko for en overvægt af tilbagemeldinger, der beskriver en positiv virkning af peer-støtteindsatsen.

5.1.1 Overordnede resultater

”Det at man kan juble over, at man er stået op om morgenen sammen med sin peer-støtte, det er fedt. Så det ikke er sådan »det er flot – det gør vi andre hver dag«.”

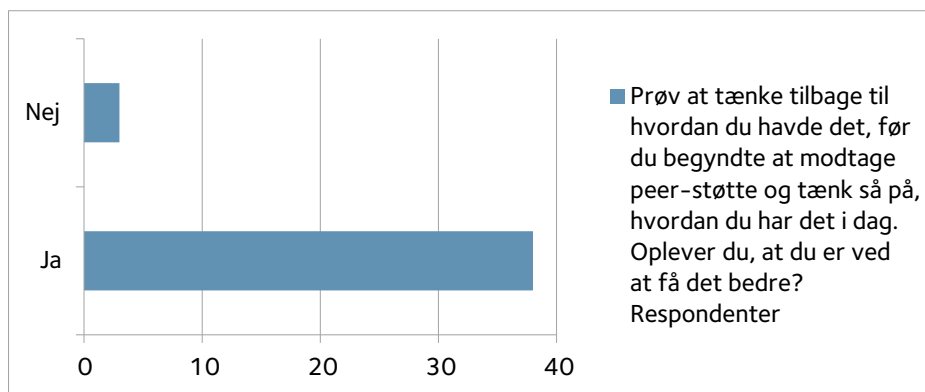
– Peer-støttemodtager, Region Hovedstaden

Generelt beskriver langt de fleste deltagere i såvel fokusgrupper som i besvarelserne af spørgeskemaer en oplevelse af at have fået det bedre efter at have modtaget peer-støtte.

26 Se spørgeskema i bilag

Peer-støttemodtagerne får det bedre

Figur 6.

I spørgeskemaet svarer 38/41, svarende til 93 procent, at de har fået det bedre. Denne tendens afspejles også i undersøgelsens gruppeinterview, hvor der også er en overvejende positiv stemning i forhold til peer-støtteindsatserne. Desuden ytrer flere peer-støttemodtagere klare anbefalinger til andre med psykiske vanskeligheder om at tage imod peer-støtte og til organisationerne om at udbrede tilbud med peer-støttefunktion.

I det følgende forsøges det udfoldet, hvilke elementer peer-støtteindsatsen har påvirket i peer-støttemodtageres liv. Det er ikke muligt at isolere virkningen af peer-støtteindsatsen fra virkningen af andre indsatser. Derfor er der alene fokus på modtagernes fortællinger og oplevelser af peer-støtteindsatsens rolle i deres recoveryforløb.

5.1.2 Social træning og (gen)opbygning af relationer

Et liv med psykiske vanskeligheder kan resultere i ensomhed og isolation²⁷. Flere af deltagerene i peer-støtteforløbene peger på, at samtaler med ligesindede har været med til at bryde isolationen.

”Da jeg blev syg, da mistede jeg stort set alle mine venner, på godt og ondt, jeg blev ensom – [jeg vidste ikke] hvordan jeg selv skulle komme videre.”

– Peer-støttemodtager, Region Hovedstaden

Inden for recoveryforskningen fremhæves forbundethed, ”connectedness”, som central for den personlige helingsproces. Forbundethed skal her forstås både som følelsen af at være en del af et fællesskab, modsat det at være helt alene. Forbundethed kan også forstås som værende en konkret udvidelse af ens sociale netværk og dermed styrkede ressourcer i ens liv²⁸. Netværket består både af peers, andre deltagere i recoverykurser eller peer-støttegivere, som bliver en slags mentor for borgerne. Netværket synes også at være private individuelle netværk – familien og vennerne, som i nogle tilfælde er gledet væk, da de psykiske vanskeligheder stod for meget i vejen og blev for uoverkommelige. Disse sociale kontakter kan så småt genetableres gennem en slags social træning i peer-støtteindsatsen.

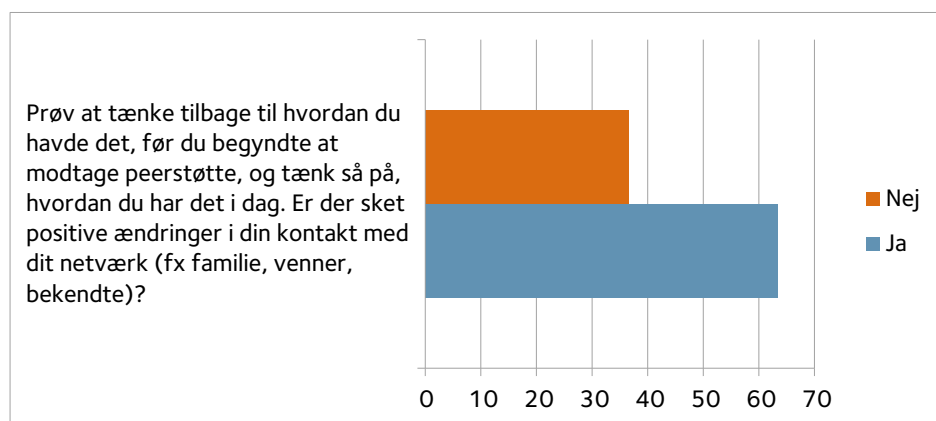
I spørgeskemaet svarer 26/41, svarende til 63 %, at peer-støtten har påvirket deres netværk positivt.

27 Proudfoot, Judith G. et al. (2012). Mechanism underpinning effective peer support: a qualitative analysis of interaction between expert peers and patients newly-diagnosed with bipolar disorder. *BioMedCentral Psychiatry*, 12:196

28 My-peer toolkit (2010a): *Objectives of peer-based programs*. Lokaliseret d. 12. maj 2018 på: <http://mypeer.org.au/planning/what-are-peer-based-programs/objectives/>

Peer-støttemodtagerne får bedre netværk

Figur 7.

I de uddybende kommentarer forklares det, at det at få sat ord på sine udfordringer i peer-støttesamtalerne har gjort det lettere at tale med familie og venner om psykiske vanskeligheder.

Peer-støttemodtagerne fortæller, at de oplever peer-støtteindsatsen som et trygt rum, hvor deres erfaringer har vægt. Nogle "øver sig" på at genetablere kontakt til omverdenen.

Peer-støtteindsatsen indebærer ofte et arbejde med 'Livshistoriefortællinger' og narrative samtaler²⁹. Herigennem får borgerne sat ord på egne oplevelser foran et menneske, som har prøvet noget lignende. Samtalerne med peer-støttegiverne kan opleves mindre farlige, end at skulle tale med dem, der betyder mest i ens liv. Peer-støtteforløbet bliver derfor en slags træning i forhold til at tale om sig selv og sit forløb med dem, der står nærmest. En peer-støttemodtager i Region Midtjylland fortæller:

"Jeg er blevet mere åben og kan fortælle min kæreste, hvis jeg har en dårlig dag – og sommetider også dele mine tanker med ham. Det har jeg haft svært ved førhen."

– Peer-støttemodtager, Region Midtjylland

Peer-støtteforløbet har i denne forbindelse været træning i at åbne op og fortælle sin historie uden for behandlingsrummet. Flere af peer-støttemodtagerne påpeger netop, hvordan det kan være problematisk at forklare sin livshistorie i privatsfæren og i det offentlige rum, hvor fremmedhedsfølelser og skam kan begrænse modtagerne i at indgå i meningsfulde relationer.

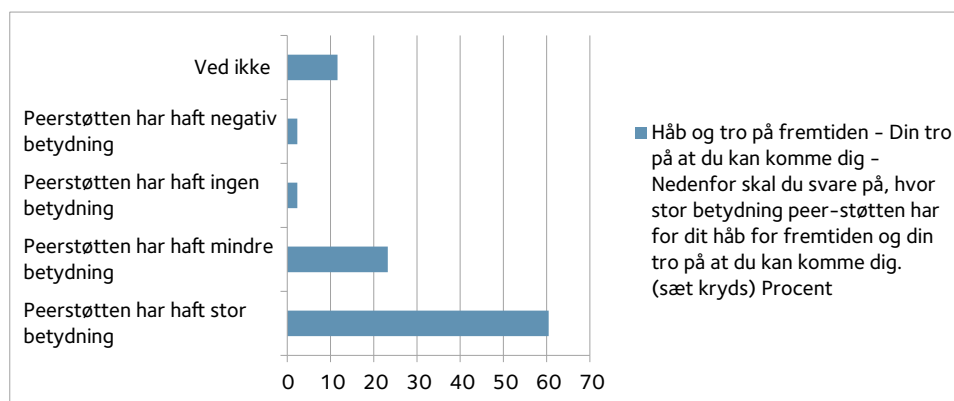
5.1.3 At spejle sig i andre og føle sig mindre alene i verden

Et gennemgående tema i peer-støttemodtagernes fortælling om virkningen af peer-støtteindsatsen er oplevelsen af at blive mødt åbent og fordomsfrit af en eller flere ligesindede. At have nogen at spejle sig i giver håb for recovery og fremtiden generelt. Peer-støttemodtagere svarer generelt i spørgeskemaet, at peer-støtten har haft stor betydning.

29 Peer-støtte i Region Hovedstaden – recovery redskaber, lokaliseret d. 13. maj 2018 på: <http://peerstoette.dk/uddannelsen/recovery-redskaber/>

Peer-støttemodtagerne oplever et øget håb for fremtiden

Figur 8.

Mødet med andre mennesker i en lignende situation, kan mindske følelsen af at være alene og marginaliseret pga. sine psykiske vanskeligheder. Dette gælder såvel 1:1-indsatser, som gruppe-indsatser og recovery-skoler.

Mødet med peer-støttegivere kan være kendetegnet ved en oplevelse af en person, som har genvundet kontrollen med sit eget liv og som bruger sin position som noget positivt. Med opbygning af relationer til andre i samme situation kommer også en fællesskabsfølelse og en oplevelse af gensidig solidaritet. Især inden for de gruppebaserede forløb har deltagerne en oplevelse af at få udvidet deres blik for, hvordan andre har det.

"Jeg har bedre kunnet reflektere over andres situation. Jeg skal ikke være et rask overmenneske - vi er alle lige. Jeg ville åbne øjnene over for, hvordan andre har det - og det har jeg fået her samt en respekt for andres situation."

– Peer-støttemodtager, Region Midtjylland

"Det betyder meget, hvis man kan hjælpe en anden kursist, så de får det bedre, netop fordi jeg har fortalt noget, som vedkommende kunne bruge."

– Peer-støttemodtager, Region Midtjylland

Bidraget til andres recoveryproces opleves i denne sammenhæng meget meningsfuldt.

5.1.4 Kontrol over eget liv giver håb om fremtiden

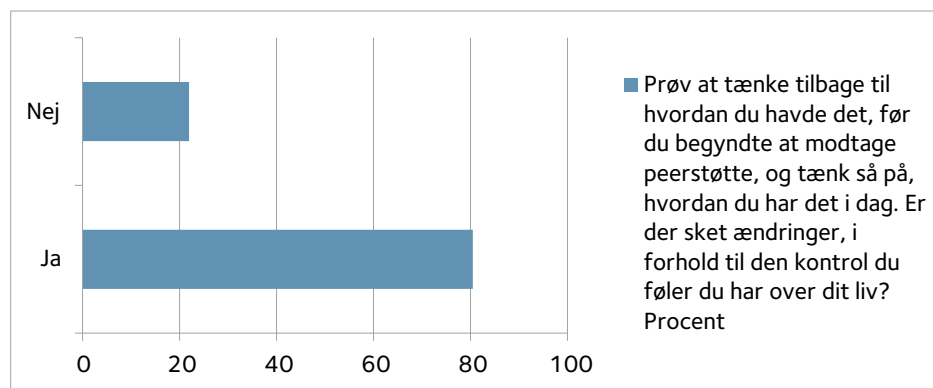
"Før jeg mødte min støtte, havde jeg mistet enhver kontrol over mit liv. De faste aftaler og tilbagevendende samtaleemner har bidraget til at jeg kunne holde mig selv fast - som en rød tråd gennem sygdommen."

– Peer-støttemodtager, Region Hovedstaden

Blandt de, der har besvaret spørgeskemaet, svarer 80%, at de oplever at have mere kontrol over eget liv efter de startede i et peer-støtteforløb.

Peer-støttemodtagerne oplever øget kontrol over eget liv

Figur 9.

Årsagerne til oplevelsen af kontrol er forskellige, men respondenterne peger på, at det at snakke med andre og få blik for egne ressourcer giver en følelse af kontrol. I uddybelserne i spørgeskemaet fremhæves også selve aktiviteten i at mødes med peer-støttegiveren eller deltagelsen i kurser som et skridt på vejen mod kontrol i eget liv. Det at have et sted at gå hen og et fast holdepunkt skaber struktur i tilværelsen.

Mange af peer-støttemodtagerne har været i behandlings- eller rehabiliteringssystemet i mange år og har gradvist mistet tilliden til deres egen dømmekraft. Her kan peer-støtte være med til at styrke modtagerne i egne beslutninger og på den måde genindtage lidt af kontrollen med eget liv. Det giver håb for en dag at kunne leve et liv uden støtte.

En patient på en psykiatrisk afdeling i Region Sjælland fortæller:

”Jeg har været syg i mange år, men har fået det bedre i de senere år og har fået de tanker, at jeg måske kunne rehabilitere mig selv. Det føler jeg, at jeg har fået opbakning til gennem peermedarbejderne og set perspektiver i, at jeg ikke bare behøver være syg og hæve min pension. Så det har givet noget håb. Det er meget positivt. Det betyder lidt, at jeg har set dem komme videre, for der er også andre ting og historier der fylder. Da jeg fik diagnosen for 20 år siden, var jeg jo kronisk syg, og der var ingen der blev raske.”

– Peer-støttemodtager, Region Sjælland

5.1.5 Opsamling, virkning i forhold til peer-støttemodtagere

Peer-støttemodtagernes oplevelser og udsagn kredser især omkring CHIME-elementerne, "Forbundethed", "Håb" og "Kontrol" over eget liv". De virkninger, som træder tydeligst frem i forhold til de besvarede spørgeskemaer og de udførte fokusinterviews, er tæt forbundne virkninger, som ikke kan stå alene. Virkningerne skal forstås i en umiddelbar sammenhæng med hinanden. Virkningerne er følgende:

- En overvejende del af peer-støttemodtagere oplever en positiv virkning i forhold til peer-støtteindsatsen.
- Peer-støttemodtagerne oplever et forbedret socialt netværk, større forbundethed og større åbenhed i forhold til psykiske vanskeligheder. Peer-støttemodtagerne oplever mindre stigmatisering og forbedrede muligheder for at indgå i meningsfulde relationer.
- Peer-støttemodtagerne oplever en generel større kontrol med livet, og at de derigennem har fået et blik på egne ressourcer og muligheder.
- Peer-støttemodtagerne oplever en høj grad af fornyet håb for egen recoveryproces. Peer-støttegiverens ressourcefokus kan være med til at åbne nye perspektiver og vinkler i forhold til recovery-processen hos peer-støttemodtageren, samtidig med at peer-støttegiveren er et levende eksempel på, at recovery kan lykkes.

5.2 Indsatsens virkning for peer-støttegivere

Der er indsamlet data i form af besvarelser på et spørgeskema samt udført en række fokusgruppeinterview med peer-støttegivere i alle tre projekter.

Både besvarelserne af spørgeskemaet og interviewdata peger på, at peer-støttegiverne

oplever en positiv virkning på flere recoveryindikatorer. Her kan særligt fremhæves "Håb og fremtidsoptimisme", "Identitet" og "Mening".

Generelt er respondenterne meget positive omkring den personlige virkning af arbejdet som peer-støttegiver. Således svarer 23 ud af 31 respondenter, at deres funktion som peer-støttegiver i nogen eller høj grad har bidraget til deres recoveryproces. 24 ud af 31 respondenter svarer, at deres funktion som peer-støttegiver i nogen eller høj grad har betydet, at de føler sig mere optimistiske omkring fremtiden. Vi må dog formode, at det er de mest ressourcestærke og succesfulde peer-støttegivere, der har stillet op til interviews og besvaret spørgeskemaet, hvorfor der kan være oplevelser og tendenser som denne evaluering ikke afspejler.

5.2.1 Mening og identitet

De adspurgte peer-støttegivere er enige om, at deres funktion er meningsfuld for dem – dette afspejles både i interview og i spørgeskemaundersøgelsen. Det beskrives, hvordan arbejdet som peer-støttegiver tilfører værdi til deres selvbillede, som ofte har været præget af skam over de psykiske vanskeligheder. Arbejdet som peer-støttegiver vender denne selvopfattelse og tilføjer et positivt aspekt.

"Da jeg blev psykisk syg, mistede jeg min identitet fuldstændigt og den er kommet igen, fordi jeg føler mig kompetent i det jeg gør."

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

"Det giver livskvalitet, og jeg bliver høj af at undervise. Det er den bedste medicin, jeg nogensinde har fået."

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

En gennemgående tendens hos de adspurgte peer-støttegivere er, at de har oplevelsen af at gøre nytte, og det at have et arbejde er med til at forbedre hverdagen.

Flere peer-støttegiverne udtrykker, at skammen over deres psykiske vanskeligheder forsvinder i takt med at de får aktiveret og lært, hvordan de kan bruge deres levede erfaringer som erfaringskompetencer i peer-støttefunktionen. Peer-støttegiverne oplever, at når de træder ind i rollen som støtte, sker der en forsoning med deres historie med psykiske vanskeligheder.

“Fordi der var virkelig store dele af mit liv, hvor jeg synes, at det var rigtigt, rigtigt svært, og det var noget, som jeg skammede mig over. På det tidspunkt, hvor jeg var syg for 20 år siden, der var det ikke almindeligt at tale om det overhovedet, og det gjorde det rigtigt vanskeligt. Jeg skjulte det. Så nu synes jeg, at jeg lige pludselig har fået muligheden for at lade det skinne og stråle og bruge det til noget. Det var en meget stor personlig oplevelse for mig.”

– Peer-støttegiver, Region Sjælland

Peer-støttegiverne oplever, at deres funktion som peer-støtte giver livet mening, og at deres erfaringer med personlige psykiske vanskeligheder i høj grad bliver udnyttet på en givende måde. Peer-støttegiverne oplever at have en identitet, som giver et højere selvværd og en mere positiv selvopfattelse.

“[N]år folk spørger hvad arbejder du med, så fortæller jeg, at jeg arbejder i projekt... jeg fortæller ikke at det er frivilligt eller 1-2 timer om ugen, fordi det er fuldstændig ligegyldigt, fordi det giver mig noget værdi i forhold til at være med – altså med de andre ikke? Nu føler jeg endelig, at jeg kan være med alle de andre, der har lange uddannelser og svære job, så jeg føler det som om jeg får en helt anden værdi i andres øjne.”

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

5.2.2 Faglige kompetencer – værdi på arbejdsmarkedet

Flere af de adspurgte oplever, at de tilfører noget særligt til den indsats eller det tilbud de indgår i, og størstedelen af de adspurgte vurderer selv, at de kan bruge deres erfaringskompetencer på arbejdsmarkedet.

“Jeg er bare stolt af det jeg laver. Så hvis folk spørger mig, “nå hvad laver du så?”, jeg kunne godt sige, at jeg er ergoterapeut, men jeg fortæller egentlig, hvad jeg laver, for jeg synes, at “spørg da mere ind!”, for jeg vil gerne snakke om det her, og jeg føler, at jeg har godt styr på recovery, og empowerment, og self-efficacy og alle de der ting, [...] der er helt sikkert røget noget selvstigmatisering væk i hvert fald ved at arbejde på den her måde.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

I de udsendte spørgeskemaer svarer 16 ud af 31 respondenter, at de oplever, at de kan bruge deres kompetencer på arbejdsmarkedet, mens 21 respondenter ud af 31 mener, at arbejdet som peer-støttegiver har været med til at udvikle deres kompetencer generelt.

“Jeg kan i meget høj grad bruge det til noget. Jeg modtager førtidspension og har i mange år følt mig værdiløs, og det gør jeg ikke mere nu. Nu har jeg værdi og mine erfaringer kan bruges til noget og kan give andre noget.”

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Flere af peer-støttegiverne udtrykker, at vejen til et bedre liv i høj grad hænger tæt sammen med adgangen til arbejdsmarkedet. De øgede faglige kompetencer bidrager til givernes recoveryproces ved at styrke et håb for fremtiden.

"I mit eget liv får jeg løbende dybere indsigt i mig selv og i min historie. Det giver øget livskvalitet, fordi jeg har et arbejde. Det giver en øget fremtidsro – også rent arbejdsmæssigt, og man tør nu drømme lidt."

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

5.2.3 Bidrager til udviklingen af den almene indsats

Peer-støttegiver og peer-støttemodtager samarbejder med et fokus på at finde løsninger på forskellige problemstillinger fremfor et ekspert-/ikke-ekspertforhold, som kan være til stede i relationen til andre fagprofessionelle. Når den almene indsats bliver opdelt i et ekspert-/ikke-ekspertforhold, kan peer-støttegiverne være med til at nedbryde disse barrierer.

Flere af peer-støttegiverne oplever, at deres arbejde og blotte tilstedeværelse har en afsmittende effekt på de fagprofessionelles arbejde. Først og fremmest i kraft af at peer-støttegiveren bruger egne erfaringer med psykisk sårbarhed som en styrke og dermed skaber identifikation i forhold til borgeren og borgerens psykiske vanskeligheder.

"Man kan have en kursist, som bare ser ned i bordet, når den fagprofessionelle taler – men når jeg begynder, så løfter de hovedet."

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Peer-støttegiverne minder borgerne om, at det er muligt at komme sig, og at psykiske vanskeligheder ikke nødvendigvis er ensbetydende med en statisk og fastlåst livssituation. Peer-støttegiverne afspejler et håb, som er med til at åbne op for andre og mere positive vinkler i forhold til den enkelte borgers recoveryproces.

"Jeg har mødt medarbejdere der siger, at når man er psykisk syg, så er man det bare. De har set hvor jeg kommer fra, og hvilken proces jeg har været igennem. Så jeg har været med til at åbne deres øjne, og de kan se det fra en anden vinkel."

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Det anderledes perspektiv bliver ikke bare delt imellem peer-støttegiver og peer-støttemodtager, men også blandt de fagprofessionelle. Meget tyder på, at samarbejdet med peer-støttegiveren flytter de fagprofessionelles fokus til et mere inkluderende og borgerrettet perspektiv.

"Der er en del af mine kolleger, som også har givet udtryk for, at de synes, at det er godt, jeg er der, for at minde dem om, hvad det handler om. Altså, det tænker jeg, er... det kan nok godt gå lidt tabt i måle-veje, medicinere og hvad det ellers er. Så jeg tænker, at på en eller anden måde er tilstedeværelsen en ret stor del af det."

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

5.2.4 Reciprociteten – læring mellem peer-støttegiver og peer-støttemodtager

Læringen om egne psykiske vanskeligheder og mestring af disse vanskeligheder er ikke alene en bevægelse fra peer-støttegiver til peer-støttemodtager. Læringen og virkningen er også modsatrettet fra peer-støttemodtager til peer-støttegiver. Denne form for reciprocitet er baseret på den gensidighed, som ligger i de delte erfaringer.

Denne gensidige læring ud fra de delte erfaringer synes at støtte begge parter recoveryproces.

”Vi håber det giver en mening for den borger som vi arbejder med. Vi er tre individuelle personer og gør det på hver vores måde. For mig giver det også personlig mening for min egen recoveryproces.”

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Den delte læring og støtte i recoveryprocessen sker ofte igennem den refleksion, som peer-støttegiveren benytter i mødet med peer-støttemodtageren. Igennem fortællingen om egen recoveryproces og psykiske vanskeligheder opnår peer-støttegiveren en større forståelse og indsigt i fortidige begivenheder.

”[J]eg har lært meget af at fortælle min egen historie, jeg er blevet afklaret omkring min egen sygdom, det at jeg kommer ud til borgeren og skal være et positivt håb, det med at jeg taler opløftet omkring det at være syg, og at man stadig kan en masse ting, har ressourcer, det smitter rigtig meget af på mig selv også.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

Refleksionen eller måden at arbejde med egen recoveryproces på minder meget om 'Livshistoriefortællinger'³⁰, der benyttes på tværs af alle modellerne i de tre projekter i forskellige varianter, og som kan anvendes individuelt mellem individuelle borgere eller i en gruppe, hvor flere fortæller om deres liv.

Livshistoriefortællinger er en af de metoder som indgår og benyttes i rollen som peer-støttegiver og danner ramme for en fælles refleksion, med udgangspunkt i reciprocitet.

”Det har været med til at fastholde mig i den udvikling, jeg allerede var i. Når vi fx taler om mestringsstrategier, overvejer man selv, når man kommer hjem, hvordan man selv håndterer det og om man selv skal arbejde med det.”

– Peer-støttegiver, Region Sjælland

5.2.5 Sårbarheden er der stadig

Enkelte af deltagerne i interview og fokusgrupper beskriver også bagsiden af jobbet som peer-støttegiver. Der fastholdes et stort sygdomsfokus i deres liv, og jobbet som peer-støttegiver kræver, at man går på arbejde som det hele menneske, og det kan i visse tilfælde være meget hårdt.

”Jeg har oplevet, at jobbet både bringer gode og dårlige ting med sig. Selve jobbet er meget sygdomsfikseret, fordi det er det miljø, man færdes i.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

Funktionen som peer-støttegiver kræver altså en vis robusthed, og at man er tilstrækkeligt langt i egen recoveryproces. Noget tyder på, at fælles læring ikke alene fungerer som et positivt outcome i forhold til peer-støtten, men at den før omtalte reciprocitet også kan have en negativ slagside, hvor peer-støttegiveren får en negativ spejling fra peer-støttemodtagerens situation.

”Det har været mærkeligt at opleve at befinde sig i samme position som borgerne, for i stressede situationer svinger jeg tilbage til min diagnose.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

30 Læs mere om Livshistoriefortællinger på <https://vidensportal.dk/voksne/recovery/indsatser/livshistoriefortaellinger>

Peer-støttegiverne befinder sig i en funktion, hvor de sætter sig selv i spil over for borgerne og bliver meget følelsesmæssigt knyttet til peer-støttemodtagerne. En afgørende komponent i peer-støttefunktionen er, at modtagerne oplever at blive lyttet til, føle sig godt tilpas og støttet. Denne oplevelse kræver, at peer-støttegiveren træder ind i rollen med hele sin person, hvilket kan medføre, at man ikke kan træde ud af rollen, når relationsarbejdet ophører.

“Jeg har stået i en situation med min borger, hvor jeg følte mig ekstremt magtesløs og det var i sommerferien, så jeg kunne ikke få fat på nogen. Jeg bruger mig selv på en anden måde end jeg før har gjort og tager også borgeren med hjem og det fylder. Det var svært for mig at lukke af, når min borger havde det rigtig dårligt.”

– Peer-støttegiver, Region Midtjylland

Flere interview med peer-støttegivere indikerer, at de er et sted i deres recoveryproces, hvor de selv er sårbare og kræver støtte. Projekterne har på forskellig vis forsøgt at imødekomme, at peer-støttegiverne ikke fik tilbagefald i egen recoveryproces.

5.2.6 Opsummering – Virkning i forhold til peer-støttegivere

Generelt kan der ud fra interview og spørgeskemaundersøgelsen ses tegn på at borgere, der har ydet peer-støtte gennem en af de afprøvede modeller, har oplevet progression i forhold til indikatorer for recovery, særligt indikatorerne håb, mening og identitet. De adspurgte borgere vurderer i langt de fleste tilfælde selv, at funktionen som peer-støttegiver har gjort en positiv forskel. Opsummerende har følgende punkter vist sig i forhold til virkningen af peer-støttegivere.

- Peer-støttegiverne oplever, at deres liv får mening, og de styrker deres identitet igennem funktionen som peer-støttegiver.

- Peer-støttegiverne oplever en afstigmatisering i forhold til deres psykiske vanskeligheder. Hvad der før var tabu, kan nu godt bringes frem i lyset.
- Peer-støttegiverne oplever et løft i kompetencer generelt, men i høj grad også et løft i relevante kompetencer i forhold til arbejdsmarkedet.
- Gennemgående oplever alle peer-støttegivere, at deres håb for fremtiden er øget markant.
- Peer-støttegiverne oplever, at de er med til at bidrage til den almene indsats, og at de samtidig agerer som kulturbærer i forhold til et øget recoveryorienteret fokus.
- Relationen mellem peer-støttemodtager og peer-støttegiver er præget af en reciprocitet. Peer-støttegiverne oplever, at de lærer mere om deres egne psykiske vanskeligheder i mødet og refleksion med peer-støttemodtagere. Noget tyder dermed på, at læringen bl.a. sker i det øjeblik, hvor peer-støttegiveren reflekterer over eget recoveryforløb sammen med peer-støttemodtageren.
- Funktionen som peer-støtte er krævende, og peer-støttegiverne sætter sig selv meget på spil i mødet med peer-støttemodtagerne. Funktionen som peer-støttegiver kan i nogle tilfælde medvirke til at peer-støttegiveren bliver sat tilbage i egen recoveryproces.

5.3 Indsatsens virkning på organisationsniveau

Virkingen på organisationsniveau bliver i dette afsnit belyst fra de fagprofessionelles perspektiv samt fra peer-støttegivernes perspektiv.

Der er en række forskelle i den måde, hvorpå peer-støtten er organiseret, og dermed skaber peer-støtten på nogen områder også forskellige virkninger alt efter den specifikke indsats. I de tre projekter har peer-støttegiveren enten været ansat direkte ind i

organisationen eller har været tilknyttet sideløbende. Forskelligheden i forhold til tilknytningen giver nogle forskellige organisatoriske udfordringer, som der skal tages højde for i implementeringsfasen.

I denne evalueringsrapport skelnes ikke mellem forskellige tilgange af organiseringen af peer-støttegiverne, men der ses alene på virkningen af peer-støtten i forhold til følgende tre dimensioner; peer-støttegivere, peer-støttemodtagere samt virkningen på organisationsniveau. Der er ikke blevet indsamlet data i forhold til virkningen af peer-støtten alt efter om peer-støttegiveren har været ansat direkte ind i organisationen eller har været tilknyttet sideløbende.

Det er af gode grunde ikke muligt at isolere virkningen af peer-støtteindsatsen på organisationsniveau fra virkningen af andre sideløbende indsatser og påvirkninger. Derfor er der fokus på lederne, medarbejderne og peer-støttegiverens refleksioner over peer-støtteindsatsens indvirkning på organisationsniveau.

I løbet af den treårige projektperiode, hvor organisationerne har arbejdet intensivt med peer-støtten, har virkningen på organisationsniveau været tydeligst i slutningen af projektets levetid. Denne tendens afspejler sig i de interview, som er blevet udført under arbejdspladsbesøgene.

I nedenstående afsnit behandles de tematikker, som har været tydeligst i analysen af det tilgængelige datamateriale.

5.3.1 Fremme af den recoveryorienterede tilgang

Den definition af recovery, som benyttes i denne evaluering, er defineret i Socialstyrelsens vidensportalstema omhandlende recovery³¹. Recovery er den personlige proces, hvor borgere med psykiske vanskeligheder kan komme sig helt eller

delvist med et genskabt håb og en positiv identitet. I en personlig recoveryproces er det borgerens egen oplevelse af trivsel i tilværelsen, som er central. I en recoveryunderstøttende praksis er det derfor vigtigt, at de fagprofessionelle inddrager borgeren og borgerens ønsker, håb og drømme i samarbejdet med borgeren.

Fleere af de adspurgte medarbejdere peger på, at deres tilgang til borgerne har ændret sig i løbet af projektperioden. Ændringen viser sig blandt andet i måden hvorpå, man omtaler borgerne. En medarbejder i Region Hovedstaden fortæller:

"... [M]an får vendt det på en anden måde, og det tror jeg, [peer-støttegiveren] har været med til at gøre. At vi taler på en anden måde om tingene. [peer-medarbejderen] bidrager med en etik. Jeg synes i hvert fald, at man holder sig mere skarp på det etiske."

– Medarbejder, Region Hovedstaden

Arbejdet med peer-støtte lader til at kunne åbne for nogle andre vinkler i forhold til omgangen med borgerne. På spørgsmålet om, hvorvidt medarbejderne oplever, at en peer-støttegiver er med til at fremme en recoveryorienteret tilgang, svarer flere, at det har gjort meget i forhold til omgangen med borgerne.

".. [D]et synes jeg da helt klart. Vi er meget bevidste om, hvad det er og bruger det også som en del af måden vi taler om og med patienterne på."

– Medarbejder, Region Hovedstaden

Ovenstående udtalelse afspejler en tendens, der viser sig i flere af de indsamlede fokusinterview, hvor en aftagende os/dem-tilgang præger forholdet mellem de fagprofessionelle og borgerne.

31 Socialstyrelsen, Vidensportalen på det sociale område, lokaliseret d. 7. maj 2018 <https://vidensportal.dk/voksne/recovery/definition/definition>

Den øgede recoveryorienterede tilgang viser sig ved mindre skelsætning mellem borgere og behandlingssystemet men også på tværs af traditionelle faglige grænsedragninger. Både peer-støttegivere, og fagpersonale beskriver, hvordan den personlige vinkel er blevet mere legitim blandt medarbejderne.

”Det har faktisk hjulpet på min arbejdsplads, hvor de andre er begyndt at åbne mere op omkring sig selv. Vi flyder måske alle sammen lidt sammen henover, hvad der opfattes som gal og normal.”

– Medarbejder, Region Sjælland

”Vi er kommet væk fra, at den ene alene udfylder den faglige rolle og omvendt – vi er begge inde over i et samarbejde.”

– Medarbejder, Region Midtjylland

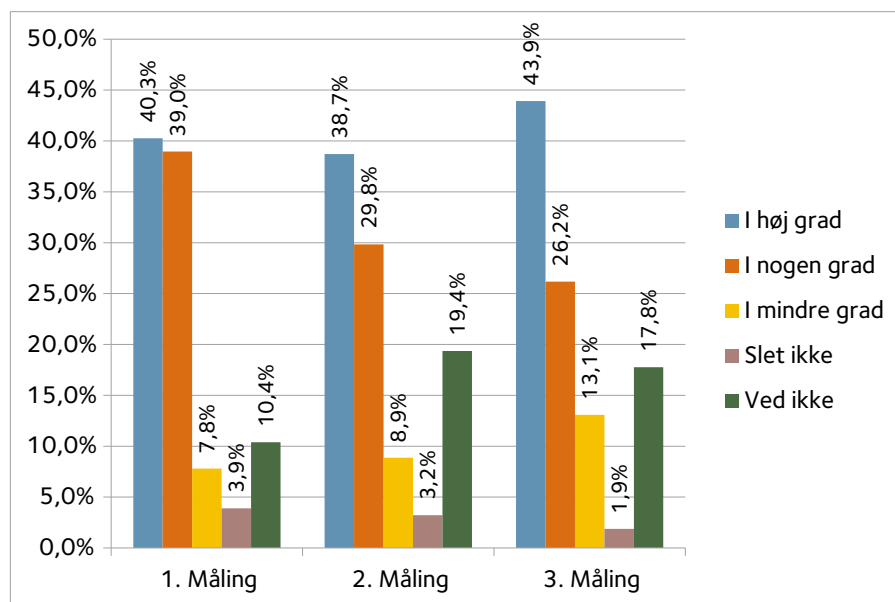
Ovenstående citater synes at indikere, at der ses en opblødning, og at man i højere grad tænker mere helhedsorienteret i samarbejdet. Peer-støttens evne til at nedbryde barrierer i behandlingssystemet viser sig at være et gennemgående tema og peger måske på en ny vinkel og forståelse af den recoveryorienterede praksis i de medvirkende organisationer.

Nedenstående graf kan indikere en ny forståelse af recoverybegrebet hos de medvirkende organisationer. Recoverybegrebet har ikke nødvendigvis været nyt for de involverede medarbejdere forud for projektforløbet, men der er tegn på en praksis, der er blevet gradvist mere recoveryorienteret. I implementeringsvurderingen er peer-støttegivere, ledelse og medarbejdere blevet spurgt, hvorvidt ledelsen understøtter en recoveryunderstøttende kultur på arbejdspladsen. Her ser vi en udvikling, hvor andelen af besvarelser flytter sig fra at være enige om den recoveryunderstøttende ledelse til et mere differentieret resultat i løbet af projektperioden. Dette kan hænge sammen med en gradvist øget viden i forhold til recovery og kan

føre til større ambitioner og selvindsigt i forhold til, hvor krævende det er at indføre og vedligeholde en recoveryunderstøttende kultur.

Recovery-understøttende kultur på arbejdspladsen

Figur 10. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? - Ledelsen arbejder løbende og aktivt for at skabe en recoveryunderstøttende kultur på arbejdspladsen (Grundet antallet af besvarelser i kategorien "ikke relevant" er denne udeladt i nedenstående fremstilling, $n_1=80$, $n_2=127$, $n_3=110$).

5.3.2 Et fælles håb

Inddragelsen af håb og drømme i arbejdet med borgeren hænger tæt sammen med en mere recoveryorienteret tilgang til praksis. Gennemgående ytrer flere medarbejdere, at det håb, som har en tydelig virkning hos peer-støttemodtagerne, også har en stor effekt på medarbejderne i organisationen. Når arbejdet med borgerne pludselig begynder at give resultater, opleves der en fælles gevinst hos både det fagprofessionelle personale og peer-støttegiverne.

"Ligeså vel at håbet og recovery bliver synligt for patienterne, så bliver det faktisk også mere synligt for mig i dagligdagen, at man har en kollega og er sammen med hende i nogle situationer, hvor man tænker, at man kan komme rigtig langt. Så på en måde at holde én i gang med at tænke det, det virker"

– Medarbejder, Region Hovedstaden

Ofte møder medarbejderne på det psykosociale område i sagens natur kun borgerne igen, hvis

deres situation forværres, eller hvis behandlingen ikke virker. Når der ansættes medarbejdere, der har erfaringer med psykiske vanskeligheder, og som har opnået fuld eller delvis recovery, oplever flere af de fagprofessionelle medarbejdere, at peer-støttegiverne fungerer som en anden feedback på det arbejde de udfører. De ser et levende eksempel på, at man kan komme sig, og at de kan gøre en forskel.

Fleere af medarbejderne peger på, at de gennem kontakten med peer-støttegiverne oplever en øget motivation og mening i forhold til behandlingens retning og metoder.

"Faktisk kan det også give håb i personalegruppen, fordi vi jo ser også nogle der kommer videre, og at det hjælper, det vi gør. Men det er lidt mere troværdigt, når det er en levende person der kommer og ikke bare en fortalt historie."

– Medarbejder, Region Sjælland

Noget tyder på, at det fælles håb har en selvforstærkende virkning, som både peer-støttegivere og medarbejdere oplever som motiverende og givende i det daglige arbejde.

”Medarbejder 1: At de [borgerne] kan se, at det kan lade sig gøre.

Medarbejder 2: Og vi kan se det, det er også væsentligt.”

– Medarbejdere, Region Hovedstaden.

”Vi ser dem jo aldrig, når de har det godt – vi havde en patient, der virkede til at have det kronisk dårligt, men som så blev peerguide og var helt vild god! Det er så dejligt.”

– Medarbejder, Region Midtjylland.

Peer-støttens virkning i forhold til et gennemgående håb på organisationsniveau synes at hænge tæt sammen med en styrket recoveryorientering. Peer-støttegiveren er til stede i organisationen og minder de fagprofessionelle om, at recovery er muligt, og derfor bliver peer-støtten en kontinuerlig motiverende bekræftelse af værdien i, at organisationen arbejder recoveryorienteret. Borgernes stemme bliver med andre ord ofte inddraget i den fagprofessionelle praksis, og denne tendens afspejler sig i forhold til de medvirkende projekter.

5.3.3 Nye kompetencer i organisationen

Flere af de adspurgte medarbejdere understreger, at arbejdet med peer-støtten og samarbejdet med peer-støttegiverne har tilført et nyt perspektiv i deres daglige arbejde.

”Mange af de spørgsmål som hun kunne stille gjorde, at man lige reflekterede en ekstra gang med en anden indgangsvinkel. Ligeså vel som når vi andre lægger vores monofaglige og tværfaglige aspekter i. Det gav en ekstra dimension.”

– Medarbejder, Region Hovedstaden

Peer-støttegiverens erfaringskompetencer anerkendes altså som en ekstra dimension, som kan supplere og berige de faglige dimensioner, som allerede benyttes i psykiatrisk praksis.

Sammen med introduktionen til de erfaringskompetencer, som peer-støttegiveren bringer ind i organisationen, opstår også en usikkerhed og en tilbageholdenhed i arbejdet med peer-støtten. Denne usikkerhed og modstand over for forandring reflekteres af både medarbejdere og peer-støttegivere.

”I starten var der en lille smule negativitet, fordi de troede, at vi skulle overtage og bare sidde og hyggesnakke med patienterne. Men nu er de sindssygt glade for den måde, det fungerer på”

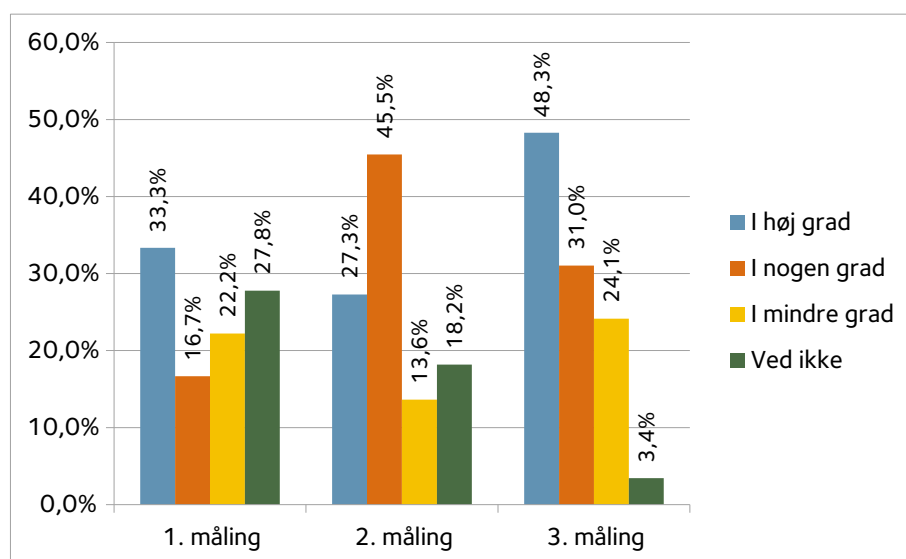
– Peer-støttegiver, Region Sjælland.

Anerkendelsen af brugen af erfaringskompetencer afspejler sig også i peer-støttegiverens besvarelse af følgende spørgsmål:

Erfaringskompetencer anerkendes som en særskilt faglighed

Figur 11. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? -

Erfaringskompetencer anerkendes som en særskilt faglighed (Grundet antallet af besvarelser i kategorierne "ikke relevant" og "slet ikke" er disse udeladt i nedenstående fremstilling, $n_1=18$, $n_2=22$, $n_3=29$).

Ovenstående graf kan indikere, at der i takt med implementeringen af peer-støtten er kommet et mere entydigt positivt billede af peer-støttegiverens erfaringskompetencer, og at de i højere grad anerkendes som værdifulde i arbejdet med recovery.

De nye erfaringskompetencer, som arbejdet med peer-støtten uundgåeligt vil introducere i forhold til det daglige arbejde i organisationen, vil kræve, at medarbejderne er lydhøre over for nye tilgange og oftest vil det resultere i en udvidelse af deres behandlingsperspektiv. Flere af de adspurgte medarbejdere peger på en øget forståelse af borgerens situation, og at samarbejdet med peer-støttegiverne generelt giver anledning til øget refleksion i forhold til praksis.

“Det kan også være i dagligdagen, hvor man kan give dem nogle ideer, som de ikke lige havde tænkt over. Der er mange gamle metoder, men jeg prøver at komme med en ny ting/metode, som man kan prøve af – nogle gange kan det starte noget.”

– Peer-støttegiver, Region Sjælland

Flere af de adspurgte fagprofessionelle oplever at kunne inddrage peer-støtten aktivt til at bringe mere gensidig forståelse ind i relationen mellem borgere og fagprofessionelle. Støtten fra peer-støttegiver til peer-støttemodtager rummer ikke kun støtte i forhold til recoveryforløbet, men rummer også et stærkt element af genkendelse og fortrolighed, som kan medvirke til at øge tilliden til de fagprofessionelle og styrke den ordinære indsats.

”Jeg har haft nogle oplevelser, hvor jeg har haft svært ved at motivere patienterne, hvor de efter en samtale med en peermedarbejder har ændret mening eller er mere imødekommende.”

– Medarbejder, Region Sjælland

”Det er uformelt og jeg har sagt ting til dem, som jeg ikke har sagt til en psykiater – og de er kommet med en anden reaktion end en psykiater. De kommer fra en anden virkelighed og ser måske mere en som et menneske, end en patient. En psykiater kan godt sætte en i faste kasser. De [peer-støttegiverne] er et godt supplement til behandlinger, men de kan ikke erstatte nogen funktioner i behandlingssystemet. De kan bidrage med deres vinkel og det gør de også – de kan nogle andre ting, og det er vigtigt at vi beholder dem, fordi de kan gøre en forskel. Vi har altid manglet dem og det er godt, at vi endelig har fået dem nu.”

– Peer-støttemodtager, Region Sjælland

Oplevelsen af den supplerende rolle, som ovenstående citat beskriver i forhold til peer-støttegiveren, er gennemgående i de udførte interview med modtagerne. Det supplement og den fortrolighed, som peer-støttemodtageren beskriver i ovenstående citat, beskrives også gentagne gange af ledere i projekterne.

Man kan også sige, at der ikke er noget, de er bange for at sige til peermedarbejderne, fordi det ikke har betydning for deres behandling, medicinering eller udskrivning, så på den måde er det mere ufarligt. Og man kan sige, at de har det tilfælles, at de har prøvet det med angsten og håbløsheden, og det er det som de særligt kan bidrage med.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Enkelte peger på at peer-støttegiverne kan overskride nogle barrierer og åbne op for nogle problematikker, som ikke er let for den ordinære social- eller behandlingspsykiatri at komme til at berøre.

”[V]i har fået peer-medarbejderne, og det har det været med til at overskride den grænse mellem ”dem og os”. Der har tit været en mur mellem os og personalet, og de (peer-støttegiverne) har været med til at gå over den – de er en slags mellemting mellem personale og bruger. Jeg tror, der kommer færre konflikter af, at de er der.”

– Peer-støttemodtager, Region Hovedstaden

Den fortrolighed, som er grundlæggende i relationen mellem giver og modtager af peer-støtte er afhængig af, hvordan man organiserer peer-støttegiverne, og hvilken plads de har i eventuelle team og/eller afdelinger. Flere af de adspurgte ledere og medarbejdere har bevidst valgt at organisere deres peer-støttegivere på en sådan måde, at fortroligheden mellem borgeren og peer-støtte bliver understøttet bedst muligt. Erfaringerne fra alle projekter viser sig, at det er en klar fordel, hvis man kan tydeliggøre skellet mellem peer-støttefunktioner og de funktioner, som de fagprofessionelle opfylder. Skellet kan tydeliggøres på flere forskellige måder, men den fælles erfaring er dog, at man må prøve at undgå overlap imellem peer-støttegiverens funktioner og de fagprofessionelles funktioner.

”Det betyder utroligt meget, at de ikke er hvirvlet ind i alle mulige andre opgaver, og at de ikke er en for stor del af personalegruppen. De er stort set aldrig inde på vores kontor. Der er en smule når de kommer og går, men ellers snakker vi ikke med dem om patienterne. Det er noget der ligger mellem peer og patient.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Skellet mellem peer-støttegivere og personalet gør sig kun gældende i forhold til arbejdsopgaver. Det grundlæggende samarbejde og koordinering mellem personalegruppen og peer-støttegiveren er en af hovedforklaringerne på peer-støttens succes og virkning.

”I samarbejdet mellem mig, borger og kontaktperson taler vi tit om rollefordelingen (kontaktpersons og min), så vi ikke overlapper eller modarbejder hinanden.”

– Peer-støttegiver, Region Hovedstaden

Peer-støttegiverens funktioner kan som sagt med fordel differentieres fra det øvrige personales opgaver, og dette klare skel mellem funktionerne kan også gøre sig gældende i forhold til den måde, hvorpå peer-støttegiverne organiserer deres arbejde.

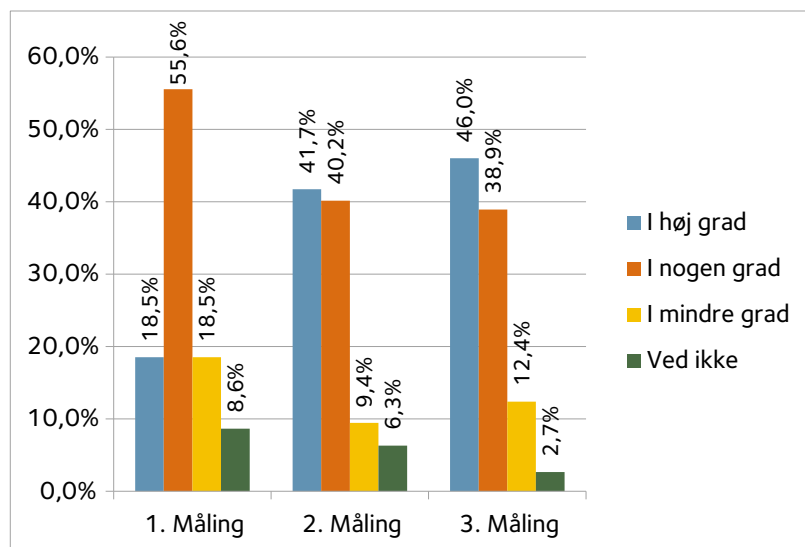
”Vi har valgt, at det ikke er os, der skal bestemme om en patient skal have en samtale, hvor det i starten var noget, vi vurderede, om patienten var i stand til det.”

– Medarbejder, Region Sjælland

Peer-støttegivernes egen vurdering og organisationens tillid til, at peer-støttegiverne selv kan træffe beslutninger, kommer i sidste ende borgerne til gode. Dette er et hensyn og en tendens, som synes at styrkes igennem projektperioden. Erkendelsen af og større viden om det erfaringsbaserede perspektiv afspejler sig ikke bare i troen på, at peer-støttegiverne kan agere og træffe beslutninger selvstændigt, men også i den måde, hvorpå peer-støttens rammer gøres mere og mere kendte og tydelige igennem projektforløbet. Når peer-støttegiver, medarbejdere og ledere spørges om den fælles forståelse af opgaver og ansvarsområder tilknyttet peer-støtten, udvikler deres svar sig således igennem projektperioden.

Fælles forståelse af arbejdsopgaver tilknyttet peer-støttefunktionen

Figur 12. I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet? - Der er en fælles forståelse af, hvilke opgaver og ansvarsområder, der er tilknyttet peer-støttefunktionen (Grundet antallet af besvarelser i kategorien "slet ikke" er denne udeladt i nedenstående fremstilling, $n_1=83$, $n_2=129$, $n_3=114$).

Ovenstående graf kan indikere, at der på tværs af både peer-støttegivere, medarbejder og ledere opstår en stærkere fælles forståelse af de rammer, som peer-støtten fungerer i, i løbet af projektperioden. Meget tyder på at det tager tid at udvikle og tilpasse peer-støtteindsatsen til den specifikke arbejdsplads eller kontekst, samt at den erfaringsbaserede tilgang skal introduceres grundigt i organisationen, inden man integrerer peer-støtte.

5.3.4 Opsummering: Virkning på organisationsniveau

Virkingen på organisationsniveau er blevet belyst på tværs af projektets meget forskelligartede modeller. De gennemgående tendenser i forhold til virkning på organisationsniveau har været følgende:

- Interviewmaterialet peger på, at der har været en afsmitning på organisationernes måde at arbejde på. Meget tyder på, at arbejdsgangene og tilgangen til borgeren er blevet mere recoveryorienteret.
- Tilgangen til den enkelte borger har ændret sig blandt personalet i de medvirkende organisationer.
- Dette ses også ved, at sprogbrugen er blevet anderledes.
- Organisationerne oplever en øget recoveryunderstøttende kultur på arbejdspladsen. Dette viser sig ved mindre skelsætning mellem borgere og behandlingssystem samt imellem traditionelle faglige grænsesætninger.
- Personalet har oplevet en bedring hos peer-støttemodtagerne, men også en øget faglig tro på, at arbejdet med målgruppen giver mening. Peer-indsatsen har været med til at skabe håb hos fagpersonalet og på arbejdspladsen generelt. Peer-støttegivernes arbejde og deres relation til borgerne minder medarbejdere om, at recovery er muligt.
- Peer-støttegiverne har introduceret erfaringskompetencer som et nyt fagligt perspektiv i det daglige arbejde. Erfaringskompetencer anerkendes i stigende grad som en ekstra dimension, der kan supplere og berige de faglige dimensioner, som allerede benyttes i den psykiatriske praksis.

6. Litteraturliste

- Dobuz, M (2011): Vendepunkter – Recoveryforløb i et brugerperspektiv. LAP København/ Frederiksberg, 2011
- Leamy et al., (2011): Conceptual framework for personal recovery in mental health: systematic review and narrative synthesis. *The British Journal of Psychiatry* (2011) 199, 445–452.
- Legere, Lynn (2011): *The Provider's Handbook on developing and implementing Peer Roles*
- O'Hagan m.fl (2010): Making the case for Peer Support. Mental Health Commission of Canada
- Proudfoot, Judith G. et al. (2012) *BioMedCentral Psychiatry*, 12:196 lokaliseret d. 25. maj 2018 på <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3549948/>
- Repper, Julie et al. (2013). *Peer Support Workers: Theory and Practice*. ImROC, Centre for Mental Health og Mental Health Network.
- Shery Mead, citeret i: Repper og Carter (2011): 'A review of the literature on peer support in mental health services. *Journal of Mental Health*, 20(4), 2011
- Satspuljepartierne (2013) Aftale om satspuljen på psykiatriområdet for 2014-2017
- Socialstyrelsen (2016) Peer-støtte på det psykosociale og psykiatriske område En inspirationsguide til udvikling og implementering af peer-støtte
- Socialstyrelsen (2018) Vidensportalthema om recovery. <https://vidensportal.dk/recovery>. Lokaliseret d. 18. maj 2018.
- South, T., Kinsella, K., Meah, A. (2012). Lay perspectives on lay health worker roles, boundaries and participation within three UK community-based health promotion projects. *Health education research*, 27 (4): 656–670.

Links

My-Peer Toolkit, lokaliseret d. 12. maj 2018 på <http://mypeer.org.au/planning/what-are-peer-based-programs/objectives/>

Peer-støtte i Region Hovedstaden – recovery redskaber, lokaliseret d. 13. maj 2018 på: <http://peerstoette.dk/uddannelsen/recovery-redskaber/>

Peer-støtte i Region Hovedstaden www.peerstoette.dk/informationsmateriale/ lokaliseret d. 8. juni, 2018

Rasmussen, M & Juliussen, F. B. 2017 Socialstyrelsen, Vidensportalen på det sociale område, lokaliseret d. 7. maj 2018 <https://vidensportal.dk/voksne/recovery/definition/definition>

Rasmussen, M. 2017 Socialstyrelsen "Livshistoriefortællinger" på <https://vidensportal.dk/voksne/recovery/indsatser/livshistoriefortaellinger>

Recovery skolen ARK, Region Sjælland: <http://www.regionsjaelland.dk/sundhed/geo/psykiatrien/raadgivning/psykinfo/recovery-tilbud/Sider/ARK--kurser-i-recovery.aspx> Lokaliseret d. 15. maj 2018.

Recovery skolerne Region Midtjylland: <http://www.peermidt.dk/ligestillet-stoette/recovery-skoler/om-modellen/> Lokaliseret d. 15. maj 2018

Repper 2011, Scottish Recovery Network 2011

Socialstyrelsen (2018) Vidensportalthema om recovery. <https://vidensportal.dk/recovery>. Lokaliseret d. 18. maj 2018.

7. Bilag

7.1 Metode og dataindsamling

7.1.1 Arbejdspladsbesøg

Socialstyrelsen har i projektperioden gennemført besøg på arbejdspladser³², som har implementeret forsøgsprojekternes peer-støtte-modeller. I løbet af puljens projektperiode er der gennemført besøg i de medvirkende organisationer og/eller arbejdspladser. Arbejdspladsbesøgene er blevet gennemført fra efteråret 2016 til vinteren 2017. På hvert besøg har deltaget en repræsentant fra Socialstyrelsen, og hvor det var muligt, en erfaringskonsulent.

Under hvert arbejdspladsbesøg har Socialstyrelsen og erfaringskonsulenten interviewet repræsentanter fra ledelsen på arbejdspladsen, samt fagprofessionelle og andre nøglepersoner. Arbejdspladsbesøgene har centreret sig omkring en undersøgelse af:

- Understøttende og udfordrende faktorer for implementeringen af peer-støttemodellen.
- Den kvalitativt beskriv-bare forskel, som peer-støttemodellen gør for peer-støttemodtagere på arbejdspladsen.
- Den kvalitativt beskriv-bare forskel, som peer-støttemodellen gør for peer-støttegivere på arbejdspladsen.
- Den kvalitativt beskriv-bare forskel, som peer-støttemodellen gør for arbejdspladsen.

Der er i alt foretaget ni arbejdspladsbesøg tilknyttet projektet i Region Hovedstadens Psykiatri, seks i projektet tilknyttet Psykiatrien i Region Midtjylland og to tilknyttet projektet tilknyttet psykiatrien i Region Sjælland.

7.1.2 Fokusgruppeinterview med peer-støttegivere

En repræsentant fra Socialstyrelsen og en erfaringskonsulent har faciliteret fokusgruppeinterviews hos hvert af forsøgsprojekterne i to runder. Første runde blev afviklet i 2016 og anden runde henover 2017. Projektlederen for hvert af forsøgsprojekterne har samlet en række peer-støttegivere fra projektet til at deltage i interviewene. Under interviewene har Socialstyrelsen og erfaringskonsulenten indsamlet viden om:

- Understøttende og udfordrende faktorer for implementeringen af peer-støttemodellerne.
- Oplevelsen af den forskel, som peer-støttemodellerne gør for peer-støttegiverne.
- Oplevelsen af den forskel, som peer-støttemodellerne gør for de organisationer, som arbejder med dem.

Ved runden i 2016 blev guides og peerundervisere interviewet sammen i Region Midtjylland, dvs. tre interview. Ved runden i efteråret 2017 blev guider og undervisere interviewet hver for sig, altså seks interview. I alt ni interview

32 På nær en enkelt arbejdsplads i projektet i Region hovedstaden.

I Region Hovedstaden er alle blevet interviewet på tværs af model, der har været to interview i foråret 2016 og tre interview i sommeren 2017. I alt fem interview.

I Region Sjælland er undervisere og peermedarbejdere interviewet hver for sig ved to lejligheder, sensommer 2016 og forår 2017. I alt fire interview.

7.1.3 Fokusgruppeinterview med peer-støttemodtagere

En repræsentant fra Socialstyrelsen og en erfaringskonsulent har faciliteret fokusgruppeinterviews hos hvert af forsøgsprojekterne fra foråret 2016 til efteråret 2017. Projektlederen for hvert af forsøgsprojekterne har samlet en række peer-støttemodtagere fra projektet til at deltage i interviewene. Under interviewene indsamler Socialstyrelsen og erfaringskonsulenten viden om:

- Understøttende og udfordrende faktorer for implementeringen af peer-støttemodellerne.
- Oplevelsen af den forskel, som peer-støttemodellerne gør for peer-støttemodtagerne.

Der er i alt foretaget fem fokusgruppeinterviews med peer-støttemodtagere, to i Region Midtjylland (recovery-skole-kursister), et i Region Hovedstaden (individuel støtte) og to i Region Sjælland (recovery-skole-kursister + individuel støtte).

Det skal nævnes, at Socialstyrelsen har været udfordret i forhold til adgang til peer-modtagerperspektivet. Det har desværre ikke været muligt at tale med så mange som vi havde ønsket. Derfor er dette perspektiv skrevet ned i evalueringen til fordel for giver- og organisationsperspektivet som der bedre empirisk underbygget.

7.1.4 Implementeringsvurdering

Undersøgelsen er gennemført ved hjælp af et spørgeskema konstrueret ud fra en række implementeringsindikatorer. Socialstyrelsen har sammen med erfaringskonsulenterne defineret implementeringsindikatorerne og opsat spørgeskemaet i elektronisk format med sparring fra forsøgsprojekterne.

Spørgeskemaet til implementeringsvurderingen er sendt ud tre gange til en række repræsentanter fra hver arbejdsplads, som var involveret i implementeringen af forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Det er projekterne, som udpeger repræsentanterne. Der er tale om repræsentanter fra følgende grupper:

1. Givere af peer-støtte fra forsøgsprojekternes peer-støttemodeller
2. Ledere fra arbejdspladser, som implementerer forsøgsprojekternes peer-støttemodeller
3. Nøglepersoner fra arbejdspladser, som implementerer forsøgsprojekternes peer-støttemodeller samt øvrige medarbejdere der er i berøring med projektet.

Forsøgsprojekternes projektledere har bistået Socialstyrelsen med kontaktinformation på repræsentanterne og understøttet, at repræsentanterne hver især har udfyldt et spørgeskema. Implementeringsvurderingerne er blevet gentaget tre gange i puljens afprøvningsfase. Socialstyrelsen har sendt spørgeskemaet til de repræsentanter, som tidligere har udfyldt skemaet. Socialstyrelsen har sendt skemaet i april 2016, februar 2017 og februar 2018.

Fordeling af svar – region krydset med samlet status

Implementeringsvurdering – april 2016

	Ingen svar	Nogen svar	Gennemført	Frafaldet
P2P Første implementeringsvurdering – Region Hovedstaden	6	1	25	0
P2P Første implementeringsvurdering – Region Midtjylland	4	3	27	0
P2P Første implementeringsvurdering – Region Sjælland	68	10	27	0
<i>I alt</i>	78	14	79	0

2. Implementeringsvurdering – februar 2017

	Ingen svar	Nogen svar	Gennemført	Frafaldet
P2P Anden implementeringsvurdering – Region Hovedstaden	10	2	25	2
P2P Anden implementeringsvurdering – Region Midtjylland	17	7	36	2
P2P Anden implementeringsvurdering – Region Sjælland	83	8	64	2
<i>I alt</i>	110	17	125	6

3. Implementeringsvurdering – februar 2018

	Ingen svar	Nogen svar	Gennemført	Frafaldet
P2P Tredje implementeringsvurdering – Region Hovedstaden	18	1	19	2
P2P Tredje implementeringsvurdering – Region Midtjylland	48	9	50	6
P2P Tredje implementeringsvurdering – Region Sjælland	140	9	38	6
<i>I alt</i>	206	19	107	14

7.1.5 Virkningsvurdering på giver-niveau

Der er gennemført en virkningsvurdering for givere af den peer-støtte, som tilbydes i forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Undersøgelsen er gennemført ved hjælp af et dertil opsat spørgeskema.

Socialstyrelsen har i september 2017 udsendt et spørgeskema til de respondenter, Socialstyrelsen har fået kontaktoplysninger på gennem den lokale projektledelse.

Virkningsvurderingen på støttegiver-niveau har begrænset kvantitativ udsigelseskraft, da der beklageligvis ikke er tilstrækkeligt med respondenter. I evalueringen er der derfor lagt vægt på de kvalitative interviews og besvarelsener kun inddraget deskriptivt.

Region krydset med: Samlet status

	Ingen svar	Nogen svar	Gennemført	Frafaldet	I alt
Region Hovedstaden	0	1	9	1	33,3 %
Region Midtjylland	0	0	11	1	36,4 %
Region Sjælland	0	1	7	2	30,3 %
<i>I alt</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>27</i>	<i>4</i>	<i>33</i>

7.1.6 Virkningsvurdering på modtager-niveau

Der er gennemført virkningsmålinger for modtagere af den peer-støtte, som tilbydes i forsøgsprojekternes peer-støttemodeller. Socialstyrelsen har i september 2016 udsendt et elektronisk spørgeskema til projektlederne, der har sendt printede papirversioner tilbage til Socialstyrelsen i udfyldt stand. Svarene er herefter genindtastet i SurveyXact og behandlet af Socialstyrelsen.

Region krydset med: Samlet status

	Ingen svar	Nogen svar	Gennemført	Frafaldet	I alt
Region Midtjylland	0	0	18	0	37,5 %
Region Sjælland	0	2	7	0	18,8 %
Region Hovedstaden	0	3	18	0	43,8 %
<i>I alt</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	<i>43</i>	<i>0</i>	<i>48</i>

Metodisk danner datagrundlaget en triangulering mellem spørgeskemaer og fokusgruppinterview. Virkningsundersøgelserne bruges til at understøtte og nuancere de forskellige konklusioner og erfaringer fra de udførte interviews.

Socialstyrelsen har således indsamlet data, som både går i dybden og i bredden på organisations- og borgerniveau.

Som et supplement til evalueringen kan læseren med fordel orientere sig i de specifikke modelbeskrivelser med tilhørende økonomisk omkostningsvurdering. Yderligere oplysninger findes i publikationen omhandlende projektets afprøvede modeller

Desuden anbefales det at orientere sig i projekternes egne evalueringer, som ligger tilgængelige på projekternes hjemmesider:

Region Sjælland:

➔ www.regionsjaelland.dk/peers

➔ www.ark-roskilde.dk

Region Midtjylland:

➔ <http://www.peermidt.dk/ligestillet-stoette/recovery-skoler/om-modellen/>

Region Hovedstaden:

➔ <http://peerstoette.dk/>

7.2 Socialstyrelsens omkostningsmodel

Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger baserer sig på følgende principper:

Budgetøkonomisk opgørelse

Omkostningsvurderingens fokus er på de faktiske udgifter forbundet med opstart og drift af en given indsats eller metode, dvs. der er tale om en budgetøkonomisk opgørelse. Det betyder bl.a., at omkostningerne opgøres ekskl. moms, i det omfang den pågældende aktør er fritaget for betaling heraf, hvilket normalt gør sig gældende for offentlige myndigheder. Udgifterne opdeles på de centrale aktører – typisk kommunen og de øvrige offentlige kasser.

Den budgetøkonomiske opgørelse adskiller sig fra den velfærdsøkonomiske tilgang, som opgør og værdisætter al ressourceforbrug forbundet med indsatsen i pengeenheder (eksempelvis anvendelse af private borgeres tid). For uddybning heraf henvises til Socialstyrelsens brugervejledning for samfundsøkonomiske evalueringer³³.

33 <http://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/socialstyrelsens-viden/samfundsokonomisk-evaluering-pa-socialområdet-brugervejledning.pdf>
lokaliseret d. 14. maj 2018

Scenarieberegning

Beregningen foretages for et eller flere specificerede scenarier, hvor der bl.a. indgår antagelser om indsatsens omfang og varighed. Disse antagelser er afgørende for omkostningsestimatet. Jo større en del af omkostningerne der er faste, dvs. er uafhængige af antal driftsår for indsatsen og/eller omfanget af indsatsen, jo mere vil omkostningsestimatet variere som følge af det opstillede scenarie. I de tilfælde, hvor mange omkostninger er faste, vil det være hensigtsmæssigt at opstille flere scenarier, så man får et spænd for omkostningerne.

Bruttoomkostninger

Vi estimerer bruttoomkostningerne ved indsatsen. Dvs. at vi ikke modregner de besparelser, der følger af et eventuelt bortfald af en eksisterende indsats overfor målgruppen.

Faste priser

Alle omkostninger opgøres i faste priser for det aktuelle prisår.

Omkostninger per deltagerforløb baseret på nettonutidsberegning

Resultatet opgøres som *omkostninger pr igangsat og pr. gennemført deltagerforløb*. Disse er estimeret på baggrund af de samlede omkostninger opgjort som nettonutidsværdien (NNV) over driftsperioden.

I beregningen af NNV anvender vi en diskonteringsrate på 4 pct.

Opstartsomkostninger

Vi beregner også opstartsomkostningerne. Opstartsomkostninger omfatter omkostninger til de aktiviteter, der skal gennemføres, inden driften af indsatsen kan gå i gang.

Restværdi af investeringer

Som udgangspunkt medregner vi restværdi af investeringer, der evt. ikke er afskrevet ved driftsperiodens udløb. Hvis der fx foretages en investering ved opstart på 100 kr. med en levetid på 10 år, vil omkostningerne i et treårigt projekt beløbe sig til 30 kr. hvis man ser bort fra diskonteringsraten. Såfremt der ikke er medregnet restværdi, har vi angivet dette under beskrivelsen af den pågældende investering.

Overhead

For nogle omkostningselementer kan der være dele af ressourceforbruget, der ikke fanges med det anvendte prisestimat. I de tilfælde tilføjer vi et overhead på omkostningen. Dette gælder bl.a. for omkostninger til medarbejdere. Her bruger vi lønudgifterne som prisestimat og medregner et overhead for de øvrige omkostninger til medarbejdere (fx udgifter til medarbejderadministration, kontorplads, IT mv).

Enhedspriser og centrale parametre

Omkostningsvurderingen er baseret på en række enhedspriser og centrale parametre, der er generelle i den forstand, at de kan gå på tværs af indsatser. Disse omfatter:

- Diskonteringsrate (4 pct.)
- Standard overhead (20 pct.)
- Deflator (forbrugerprisindekset)
- Timenorm for offentligt ansatte (1.418 timer)
- Lønninger for offentligt ansatte: (Kommunernes og Regionernes Løndatakontor)
- Estimat for rejseomkostninger og dagpenge ved overnatning indenlands og udenlands
- Satser for hoteldispendation ved overnatning indenlands og udenlands
- Estimat for udgifter til teknisk udstyr.

7.3 Spørgeskema implementeringsvurdering

Spørgeskema til undersøgelse af hvad der skal til for at få peer-støttemodeller til at virke (implementeringsvurdering)

Spørgeskemaet er en del af en tværgående evaluering af seks peer-støttemodeller, som bliver afprøvet i forskellige kommunale og regionale indsatser i Danmark. Evalueringen skal styrke den viden, som findes om peer-støtte i en dansk sammenhæng. Helt konkret har evalueringen til formål at undersøge, hvordan peer-støttemodellerne virker, og hvad der skal til for at få dem til at virke.

Undersøgelsen skal både give viden til nuværende og fremtidige peer-støtteprojekter. Besvarelserne skal indgå direkte i evalueringen, men skal også fungere som udgangspunkt for en dialog, hvor der skal samles mere viden om peer-støttemodellerne.

I spørgeskemaet bliver der fremhævet en række udsagn, som international forskning viser, har betydning for, at peer-støttemodeller virker i professionelle indsatser. Ud for hvert udsagn skal du svare på, hvorvidt du oplever, at udsagnet gælder på den arbejdsplads, som du er tilknyttet. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er nogen rigtige eller forkerte svar. Fx behøver det ikke at være en dårlig ting, hvis du oplever, at et udsagn ikke gælder for din arbejdsplads. Selv om et udsagn ikke gælder for din arbejdsplads, kan en peer-støttemodel nemlig sagtens virke efter hensigten alligevel. Det er også vigtigt at understøtte, at det ikke er dårligt at svare 'ved ikke' på et spørgsmål. Er det din oplevelse, at du ikke kender svaret på et spørgsmål, så er det rigtig at svare 'ved ikke'. Sådan et svar giver også viden om, hvad der skal til for at få en peer-støttemodel til at virke på den arbejdsplads, som du er tilknyttet.

Angiv dagsdato: _____

Angiv navnet på den arbejdsplads, som du er tilknyttet: _____

Angiv dit tilknytningsforhold til arbejdspladsen:

- (1) Peer-støttemedarbejder
- (2) Anden medarbejder, angiv din titel: _____
- (3) Leder, angiv din titel: _____

Rekruttering, funktionsbeskrivelser og karriereveje

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?						
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Peer-støttemedarbejderne er rekrutteret gennem en formaliseret og gennemsigtig proces	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejdernes kontrakt beskriver ansættelsesvilkår, der omfatter de tilpasninger og særlige vilkår, som den enkelte har behov for	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har en funktionsbeskrivelse, som tydeligt definerer de opgaver og ansvarsområder, der er specifikke for peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har mulighed for at opbygge relevante kompetencer og netværk som en del af deres funktion	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejdernes uddannelse er formaliseret og afsluttes med et diplom, som beskriver de kompetencer, uddannelsen har givet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Peer-støttemedarbejderne har karriereveje og mulighed for forfremmelse på samme måde som øvrige medarbejdere på arbejdspladsen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har adgang til fagligt fællesskab med andre peer-støttemedarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne deltager i netværksskabende aktiviteter i Peer-netværket Danmark	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Lønnede peer-støttemedarbejdere lønnes på baggrund af en overenskomst, som svarer til de opgaver, de løser	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Frivillige peer-støttemedarbejdere er forankret i en frivillig organisation	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det er tydeligt begrundet, hvorfor stillinger som peer-støttemedarbejder besættes med lønnet eller frivillig arbejdskraft	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Forventninger og forståelser

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?						
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Der er en fælles forståelse af, hvilke opgaver og ansvarsområder, der er tilknyttet peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Der er en fælles forståelse af, hvad det betyder, at peer-støttemedarbejdere arbejder på baggrund af deres levede erfaringer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Erfaringskompetencer anerkendes som en særskilt faglighed	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
De opgaver og arbejdsvilkår, der er tilknyttet peer-støttefunktionen, giver plads til, at peer-støttemedarbejdere kan bringe deres erfaringskompetencer i spil	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har erfaringskompetencer, som er relevante for de brugere, de samarbejder med	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
De opgaver og arbejdsvilkår, som er tilknyttet peer-støttefunktionen, gør det muligt for peer-støttemedarbejdere at understøtte brugernes selvbestemmelse og håb	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Det har en positiv betydning for relationen mellem brugere og peer-støttemedarbejdere, at de er fælles om at have erfaringer med psykiske vanskeligheder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Rammerne for relationen mellem brugere og peer-støttemedarbejdere er tydelige for alle (fx fortrolighed, kontakt, tilgængelighed)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Undervisning og support

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Ledelsen er tilstrækkeligt klædt på til at lede en arbejdsplads, som har en peer-støttefunktion tilknyttet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Øvrige medarbejdere er tilstrækkeligt klædt på til at samarbejde med peer-støttemedarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne er tilstrækkeligt klædt på til at varetage peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har adgang til løbende sparring i forhold til at indtage og blive anerkendt i peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har samme adgang til supervision som øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Samarbejde og ledelse

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?						
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning er tydelig (fx tilknytning til ledelse og teams, deltagelse i møder og kurser mm)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og de øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Ledelsen understøtter samarbejdet mellem peer-støttemedarbejdere og øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Der er en struktureret og løbende dialog om samarbejde og læring mellem peer-støttemedarbejdere og øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Tilbuddet om peer-støtte er synligt, tilgængeligt og attraktivt for brugerne	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og brugere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har indflydelse på den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Brugerne inddrages i den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Arbejdsplads

I hvor høj grad er udsagnene sande for den arbejdsplads, som du er tilknyttet?						
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke	Ikke relevant
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning er tydelig (fx tilknytning til ledelse og teams, deltagelse i møder og kurser mm)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og de øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Ledelsen understøtter samarbejdet mellem peer-støttemedarbejdere og øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Der er en struktureret og løbende dialog om samarbejde og læring mellem peer-støttemedarbejdere og øvrige medarbejdere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Tilbuddet om peer-støtte er synligt, tilgængeligt og attraktivt for brugerne	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og brugere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Peer-støttemedarbejderne har indflydelse på den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Brugerne inddrages i den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Mange tak for din besvarelse af spørgeskemaet. Nedenfor kan du tilføje eventuelle kommentarer.

Tilføj eventuelle kommentarer:

7.4 Spørgeskema virkningsvurdering peer-støttemodtager

Spørgeskema til undersøgelse af hvilken forskel det gør at modtage peer-støtte (Spørgeskema til modtagere af peer-støtte)

Dette spørgeskema er en del af en større undersøgelse som Socialstyrelsen gennemfører. Formålet er at få viden om hvilken forskel, det gør at modtage peer-støtte. Derfor vil vi gerne høre om dine erfaringer med peer-støtte – dette kan for eksempel være i form af en-til-en peer-støtte. Ved at besvare spørgeskemaet bidrager du med viden om hvilken forskel det, at modtage peer-støtte gør i forhold til at kunne komme sig. Vi håber derfor du vil hjælpe os.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke er nogen rigtige eller forkerte svar.

Din besvarelse er anonym.

Angiv hvilken region du har modtaget peer-støtte

- (1) Region Midtjylland
- (3) Region Sjælland
- (4) Region Hovedstaden

Angiv hvilken by du har modtaget peer-støtte (eksempelvis Aarhus):

Angiv hvilket sted du har modtaget peer-støtte (eksempelvis "psykiatrien" eller "botilbud"):

Prøv at tænke tilbage til hvordan du havde det, før du begyndte at modtage peer-støtte og tænk så på, hvordan du har det i dag. Oplever du, at du er ved at få det bedre?

(1) Ja

(2) Nej

Uddyb gerne:

Håb og tro på fremtiden

Nedenfor skal du svare på, hvor stor betydning peer-støtten har for dit håb for fremtiden og din tro på at du kan komme dig. (sæt kryds)

	Peer-støtten har haft stor betydning	Peer-støtten har haft mindre betydning	Peer-støtten har haft ingen betydning	Peer-støtten har haft negativ betydning	Ved ikke
Dine håb og drømme for fremtiden	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Din tro på at du kan komme dig	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Prøv at tænke tilbage til hvordan du havde det, før du begyndte at modtage peer-støtte, og tænk så på, hvordan du har det i dag. Er der sket positive ændringer i din kontakt med dit netværk (fx familie, venner, bekendte)?

(1) Ja

(2) Nej

Uddyb gerne:

Relationer og netværk

Nedenfor skal du svare på, hvor stor betydning peer-støtten har for dine relationer til andre mennesker og din adgang til fællesskaber, som er betydningsfulde for dig? (sæt kryds)

	Peer-støtten har haft stor betydning	Peer-støtten har haft mindre betydning	Peer-støtten har haft ingen betydning	Peer-støtten har haft negativ betydning	Ved ikke
Dine relationer til andre mennesker?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Din adgang til fællesskaber, som er betydningsfulde for dig?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Prøv at tænke tilbage til hvordan du havde det, før du begyndte at modtage peer-støtte, og tænk så på, hvordan du har det i dag. Er der sket ændringer, i forhold til den kontrol du føler du har over dit liv?

(1) Ja

(2) Nej

Uddyb gerne:

Handlekraft og handlemuligheder

Nedenfor skal du svare på, hvor stor betydning peer-støtten har for de redskaber, du har til at (gen) opbygge dit liv og din følelse af at have kontrol over eget liv?

	Peer-støtten har haft stor betydning	Peer-støtten har haft mindre betydning	Peer-støtten har haft ingen betydning	Peer-støtten har haft negativ betydning	Ved ikke
Dine redskaber til, at kunne (gen)opbygge dit liv?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Din følelse af at have kontrol over dit eget liv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Hvad har været det bedste ved at modtage peer-støtte?

På hvilke områder oplever du, at peer-støttemedarbejderen særligt kunne støtte dig?

Var der noget i den peer-støtte, du har modtaget, som du manglede? Hvis ja, skriv gerne lidt om dette

Mange tak for din besvarelse af spørgeskemaet. Nedenfor kan du tilføje eventuelle kommentarer.

Tilføj eventuelle kommentarer:

7.5 Spørgeskema virkningsvurdering peer-støttegiver

Spørgeskema til undersøgelse af hvilken forskel det gør at give peer-støtte (Spørgeskema til peer-støttegivere)

Spørgeskemaet er en del af en tværgående evaluering af seks peer-støttemodeller, som bliver afprøvet i forskellige kommunale og regionale indsatser i Danmark. Evalueringen skal styrke den viden, der findes om peer-støtte i en dansk sammenhæng. Formålet med evalueringen er at undersøge, hvordan peer-støttemodellerne virker, og hvad der skal til for at få dem til at virke.

Helt konkret skal besvarelserne bidrage til at undersøge, hvilken forskel det gør for peer-støttemedarbejdere at give peer-støtte. Resultaterne af undersøgelsen vil blive brugt til at styrke den eksisterende viden om peer-støtte i Danmark.

I spørgeskemaet indgår en række udsagn. International forskning viser, at det er på de områder, som udsagnene handler om, at det kan gøre en forskel for peer-støttemedarbejdere at give peer-støtte. I spørgeskemaet er der også en række spørgsmål om din funktion som peer-støttemedarbejder og om løn, uddannelse og netværk. Ud for hvert udsagn og spørgsmål skal du svare det, som bedst passer på dig og den peer-støttefunktion, som du netop har haft. Det er vigtigt at understrege, at der ikke er nogen rigtige eller forkerte svar.

Indholdet i peer-støttefunktionen

Angiv hvilken region du senest har arbejdet i som peer-støttemedarbejder

- (1) Region Hovedstaden
- (2) Region Midtjylland
- (3) Region Sjælland

Beskriv indholdet i den funktion, som du senest har arbejdet i som peer-støttemedarbejder:

Angiv hvor længe du har arbejdet som peer-støttemedarbejder i din seneste peer-støttefunktion:

Angiv det antal timer om ugen, som du i gennemsnit har arbejdet som peer-støttemedarbejder i din seneste peer-støttefunktion:

Betydningen af peer-støttefunktionen

I hvor høj grad har det samlet set gjort en forskel for dig at være peer-støttemedarbejder?

- (1) I høj grad
- (2) I nogen grad
- (3) I mindre grad
- (4) Slet ikke
- (5) Ved ikke

Beskriv hvilken forskel det har gjort for dig:

Tro på fremtiden

I hvor høj grad er du enig i udsagnene?					
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Min funktion som peer-støttemedarbejder har bidraget til min recoveryproces	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg har det bedre med mig selv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg tror mere på mig selv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg føler mig mere optimistisk omkring fremtiden	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg oplever, at jeg kan bruge mine erfaringskompetencer på arbejdsmarkedet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

I hvor høj grad er du enig i udsagnene?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og brugere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Peer-støttemedarbejderne har indflydelse på den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Brugerne inddrages i den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Udvikling af identitet og rolle

I hvor høj grad er du enig i udsagnene?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Min funktion som peer-støttemedarbejder har hjulpet mig til at udvikle mig på en positiv måde	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har bidraget til at udvikle mine kompetencer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg føler mig mere nyttig	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Min funktion som peer-støttemedarbejder har hjulpet mig til at bygge videre på mine styrker	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

I hvor høj grad er du enig i udsagnene?

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Min funktion som peer-støttemedarbejder har betydet, at jeg tror på, at jeg kan gøre en forskel gennem mit arbejde	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Peer-støttefunktionens organisatoriske tilknytning understøtter udviklingen af et godt samarbejde mellem peer-støttemedarbejdere og brugere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Peer-støttemedarbejderne har indflydelse på den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Brugerne inddrages i den løbende udvikling af peer-støttefunktionen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Løn

Har du fået løn for dit arbejde som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ja
(2) Nej

Har du kunne leve af den løn, som du har modtaget?

- (1) Ja
(2) Nej
(3) Ved ikke

Har du haft et forsørgelsesgrundlag udover lønnen som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ja
(2) Nej

Hvilket forsørgelsesgrundlag har du haft udover lønnen som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ordinært job, angiv antal arbejdstimer om ugen _____
- (2) Fleksjob, angiv antal arbejdstimer om ugen _____
- (4) Førtidspension
- (5) Andet, angiv hvad og eventuelt antal arbejdstimer om ugen _____

Er din økonomiske situation bedre nu end den var før, du begyndte at arbejde som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Har du en forventning om, at din indtægt bliver bedre i fremtiden?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Vil du kunne arbejde flere timer som peer-støttemedarbejder end du har gjort, hvis det var en mulighed?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Uddannelse

Har du gennemgået en uddannelse, som havde til formål at ruste dig til funktionen som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ja
- (2) Nej

I hvor høj grad har uddannelsen rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder?

- (1) I høj grad
- (2) I nogen grad
- (3) I mindre grad
- (4) Slet ikke
- (5) Ved ikke

Beskriv hvordan og hvorfor uddannelsen har eller ikke har rustet dig til at udfylde peer-støttefunktionen:

Supervision

Har du modtaget supervision i forbindelse med dit arbejde som peer-støttemedarbejder?

(1) Ja

(2) Nej

I hvor høj grad har supervisionen rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder?

(1) I høj grad

(2) I nogen grad

(3) I mindre grad

(4) Slet ikke

(5) Ved ikke

Beskriv hvordan og hvorfor supervisionen har eller ikke har rustet dig til at udfylde peer-støttefunktionen:

Netværk

Har du deltaget i aktiviteter hos Peer-netværket Danmark?

- (1) Ja
- (2) Nej

Hvilke aktiviteter har du deltaget i hos Peer-netværket Danmark?

- (1) Informationssamtaler, angiv det antal gange, som du har deltaget: _____
- (2) Rådgivning, sparring og lignende, angiv det antal gange, som du har deltaget: _____
- (3) Netværksgrupper og lignende, angiv det antal gange, som du har deltaget: _____
- (4) Andre aktiviteter, skriv hvilke og angiv det antal gange, som du har deltaget: _____

I hvor høj grad har aktiviteterne rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder?

- (1) I høj grad
- (2) I nogen grad
- (3) I mindre grad
- (4) Slet ikke
- (5) Ved ikke

Beskriv hvorfor og hvordan aktiviteterne har eller ikke har rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder:

Aktiviteter

Er der andre aktiviteter, som du har deltaget i, der har rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder?

- (1) Ja
- (2) Nej

Beskriv aktiviteterne og hvorfor og hvordan de har eller ikke har rustet dig til at varetage funktionen som peer-støttemedarbejder:

Mange tak for din besvarelse af spørgeskemaet. Nedenfor kan du tilføje eventuelle kommentarer.

Tilføj eventuelle kommentarer:

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

September 2018